

Fabrikalardan makine sesinden
önce *İşçinin Sesi* gelecek!
Yıl: 14, Sayı: 359, 8 Ağustos 1988

İŞÇİNİN SESİ

Tek büyük işçi sınıfı!
Tek silah illegal parti!
Tek yol devrim!

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN!

İşine gelince anayasayı değiştiren Özal'a, SHP'nin karşı çıkış nedeni, anayasayı yıpratmamak oldu

Anayasanızı başınıza çalacağız

Seçim de, referandum da siyasal ortamı daha çok kızıştıracaktır. Burjuvaların birbiriyle halkın önünde kapışmaları, kendilerini sergilemeleri artacaktır.

İktidarıyla, muhalefetiyle burjuvazi şirazeyi bozmuş durumdadır. Rejim hızla rayından çıkıyor. Hiçbir işleyiş olağan seyrinde gitmiyor. Burjuvazinin, işler tıkırında diyebileceği hemen hemen hiçbir alan kalmadı.

Yerel seçim-referandum tartışması

Özal hükümeti, halkta biriktirdiği öfkenin her gün kendi aleyhine işlediğini bildiği için, 1989 Martı'nda yapılması gereken yerel seçimleri bu yıla almak istedi. Farkeden yalnızca 3-4 aydı, ama geçen her an oy kaybı demek olduğundan 3-4 ayın bile Özal için önemi vardı. Cumhurbaşkanlığı seçiminden kısa süre önce yerel seçimlerden yenik ya da fazlaca gerilemiş olarak çıkmak Özal'ın işine gelmeyecekti. Yerel seçimleri erkene alabilmek için, anayasa değişikliği, hatta siyasi ortamı iyice kızıştıracak olan referandum bile göze alındı.

Başlangıçta erken seçimler için asıl bastıran DYP idi. Demirel, bunun için gereken anayasa değişikliğinde ANAP'ı destekleyeceklerini söyledi. İş yerel seçimler için anayasanın ilgili maddesini değiştirmeye gelince, DYP, ANAP'la pazarlığa girişti.

Demirel, önce nalıncı keseri gibi her durumda ANAP'a yontan seçim yasası değiştirilirse anayasa değişikliğine destek vereceklerini söyledi. Bu pazarlığa yanaşmak Özal'ın sonu demek olurdu. Ama ANAP'ın oyları da anayasa değişikliğine yetmiyordu. Anayasa değişikliği meclisten yalnızca ANAP'ın oylarıyla, 300'ün altında oyla çıkarsa bu durumda Evren, değişikliği ya meclise geri yollamak ya da referanduma sunmak zorundaydı.

Meclis 2 Ağustos'ta olağanüstü toplandı. Anayasa değişikliği önerisi ilk tur oylamada 283 kabul, 93 ret oyu aldı. DYP oylamaya katılmadı. SHP miletvekilleri ve bir ANAP miletvekili ret oyu verdi. Ret oyu veren ANAP'lının kim olduğu bütün aramalara rağmen bulunamadı.

Anayasa değişikliğinin maddeleri üzerindeki oylama da 6 Ağustos günü yapıldı. Buna göre, yerel seçimlerin 13 Kasım 1988 günü yapılmasını öngören anayasa değişikliği önerisi 284 oyla kabul edildi. DYP oylamaya katılmadı, SHP de ret oyu verdi. Eğer Evren yasayı yeniden görüşülmek üzere meclise geri yollamazsa, anayasa değişikliği referanduma sunulacak.

Bu arada ANAP, referandum yasasındaki süreleri kısaltan bir yasa değişikliğini de meclisten geçirdi.

Her durumda kazanacak işçi sınıfı olacak

SHP, her zamanki gibi, kazara iktidar üstüne kalır korkusuyla, baştan beri erken yerel seçime ve bunun için gerekli anayasa değişikliğine karşı oldu. Sonuçta, gerici 1982 Anayasası'nın değişmemesinin en kararlı savunuculuğu SHP'ye düştü. Söz konusu anayasa değişikliği bir iyileşme anlamı değil, yalnızca yerel seçimleri erkene alabilmeyi getiren sınırlı bir amaç taşıyor. Ama SHP'nin değişikliğe hayır propagandasının ana vurgusu bu sınırlılık olmadı, anayasayı yıpratmamak oldu.

DYP de değişikliği pazarlık kozu olarak kullandığı ve pazarlıktan birşey elde edemediği için son anda anayasa değişikliğine karşı çıktı.

DYP anayasa değişikliğine karşı çıkarken, yine demokrasi demagojisine sarılarak kendine puan yazmaya çalıştı. "Demokratik bir seçimden yanayız", "dürüst, adil, eşit seçim istiyoruz" sözleri Demirel'in ağzından düşmedi. Böylece Demirel, demokrasinin sınırlarını ancak kendilerinin seçimlere eşit katılımı noktasına kadar genişlettiklerini açık etti.

Şu anda burjuvazinin birbiriyle hırlaşma konusu, önce yerel seçimleri mi, yoksa önce bir referandum yapıp, ardından yerel seçimleri mi yapalım konusudur. Sonuç, burjuvazinin şu ya da bu kesimi için küçük farklılıklar getirebilir ama burjuvazinin geneli için ve işçi sınıfı için farketmiyor. Her iki durumda da kazançlı çıkacak olan Türkiye işçi sınıfı, kaybeden burjuvazi olacaktır.

Seçim de, referandum da siyasal ortamı daha çok kızıştıracaktır. Burjuvaların birbirleriyle halkın önünde kapışmaları, kendilerini sergilemeleri artacaktır. Daha şimdiden başladı bile.

ANAP içinde, kongreden bu yana dozu gittikçe artan bir huzursuzluk var. Kutsal ittifakçılar sık sık hoşnutsuzluk gösteriyorlar, ama bunu henüz tam açığa vuramadıklarından, gittikçe öfke birikiyor. Şimdilik alttan liberallerle kapışıyorlar ama Özal'ı da içine alacak ciddi kapışmalar yakın görünüyor.

Anayasa değişikliğine bir ANAP'lı ret oyu verirken, aynı gün, meclis kulisinde başbakan yardımcısı Veysel Atasoy ile devlet bakanı Cemil Çiçek Özal'ın önünde kapıştılar. Veysel Atasoy, Çiçek'e "sen nasıl bakansın, Erdemir'in yöneticisini kendi kafana göre nasıl görevden alırsın" diye bağırdı çağırdı.

Keçeciler'in huzursuzlukları MKYK toplantılarında gündeme gelmeye başladı.

Altındağ Belediyesi'nde ANAP'lı üyeler birbirine girdi.

Kutsal ittifakçılar daha şimdiden önseçim istiyoruz diye tutturdular.

Burjuva partilerin korkulu rüyası önseçim ve aday saptama sorunu yine geliyor. Bütün burjuva partiler kalkıp kalkıp oturacak. Yeni küskünler, kırgınlar, dargınlar geliyor.

Sanki danışıklı döğüş

Tıynetsiz burjuva muhalefetin gündemini hemen her konuda Özal belirliyor. Bunun son örneklerinden biri de Özal'ın hacca gidişi oldu.

Özal, seçim havasına çoktan girdi ve seçim yatırımlarına başladı. Hacca gitmek bunun bir parçasıydı. Doğrusu Özal, milyarlar harcasa kendi propagandasını burjuva muhalefet, özellikle de sol burjuva muhalefet kadar iyi yapamazdı. Başta SHP'liler olmak üzere bütün burjuva siyasetçiler, yazarlar vb.leri günlerce Özal devlet kasasından hacca gidebilir miydi, gidemez miydi, bu laiklikle bağdaşır mıydı, bağdaşmaz mıydı diye tartıştılar. Özal da tam bunu istiyordu.

Aynı günlerde Milli Eğitim Şurası'ndan, ilkokullara birinci sınıftan itibaren din dersleri koyulması kararı çıktı. Bunun üzerine bir tek laf etmediler. Özal'ı laik olmamakla suçlayanların laikliğine bakın siz. 7 yaşındaki mini mini çocuklarımızın zehirlenmesine göz yumanların, Özal'ın hacca gitmesine ve bunu propaganda aracı olarak kullanmasına karşı çıkmaları son derece tutarsızdır.

Sosyal demokratlar, daha bunun gibi pek çok pisliğin yanından gözlerini kapatıp, bunlarını tıkayıp geçiyorlar. Bütün korkuları, "kayık fazla sallanmasın, batarsa hep birlikte boğulacağız" diyedir. İşçi sınıfından esen rüzgarla dengesi bozulan Özal zaten kayığı yeterince sallıyor.

Sosyal demokrat köşe yazarları tehlikeyi haber veriyorlar. Örneğin İlhan Selçuk şöyle diyor:

"Bizim bildiğimiz, meclisin olağanüstü toplantıya çağrılması için daha geçerli ve ciddi neden olmalı: Büyük bir bunalım, savaş tehlikesi, iç kargaşa, dış politikada ancak parlamentonun karar verebileceği büyük bir sorun vb..

"Bir belediye başkanı görevine ha üç dört ay daha devam etmiş, ha etmemiş..

"Ortalığı velveleye vermek için görünüşte hiçbir gerekçe yokken ne oluyor? Meclis olağanüstü toplantıya çağrılıyor, partiler birbirine giriyor, binbir türlü yorum yapılıyor, tozdan dumandan ferman okunmuyor.

"- Anayasayı değiştireceğim..
"- Referanduma gideceğim..
"- Hodri meydan..
"- Buyur seçime..
"- Kaçma!
"- Sen kaçma..

"Bütün bu konuşmalar neyi gösteriyor? Yerel seçim 1988'in ekiminde kasımında mı yapılsın? Yoksa 1989'un martında mı? Arada üç ay var. Ne oluyor? Kim kimi sıkboğaz ediyor? Üstelik bir de 'referandum' sözcüğü ortalığa atılıyor.

"(...)

"Halkın anası ağlarken belediye seçimlerini üç ay öne almak için parlamento toplayan iktidar şirazesinden çıkmıştır, halk da zıvanadan çıkmak üzeredir.

"Her iki olayın gerçek nedenini öğrenmek isteyen suyun fiyatına bakar:

"Bir şişe su 750 liraya çıktı.

" 'Sudan ucuz' deyimi de sizlere ömür." *(Cumhuriyet,* 3 Ağustos 1988)

İlhan Selçuk, sorunu da, nedenini de çok güzel saptamış. Biz de bu noktalarda onunla aynı fikirdeyiz ama anlaşmadığımız bir nokta var. O, bunları burjuvaziye gösterip, ayağımızı denk alalım yoksa düzen elden gidecek diye söylüyor. Biz de burjuvazinin yarattığı fırsatları değerlendirerek onun düzenini yıkalım diye söylüyoruz.

İşçi sınıfı kendisi yönetmek istiyor

İşçi sınıfında öfke gerçekten çok birikmiştir. Uzun grevlerin, eylemlerin sonucu imzalanan en iyi toplu sözleşmeler bile fiyat artışlarıyla yarışamıyor. Yoksulluk ve sefalet olağanüstü boyutlara vardı.

İşçi sınıfı sendikal, siyasal haklarını dolu dizgin bir mücadeleyle söke söke almak istiyor. Gerici, reformist, uzlaşmacı sendika yönetimleri bunun önünde engel olarak duruyor. Bu nedenle sendikaların içi fokur fokur kaynıyor.

İşçi sınıfı şu sıralarda bu engeli aşma mücadelesi veriyor. Ya bu yöneticilere istediğini yaptıracak, sendikal demokrasiyi işletecek, ya da onları alaşağı edecektir. İşçi sınıfı artık her alanda kendisi yönetmek istiyor.

Kürdistan'da da kavga iyice kızıştı.

30 Temmuz günü Diyarbakır'ın Hani ilçesinde çıkan ve 6,5 saat süren çatışmada bazı PKK militanlarının yanısıra özel tim görevlisi bir polis de öldü. Ayrıca operasyondan dönen özel polis timini taşıyan araç, gazetelerin yazdığına göre yolda "devrildi" ve üçü ağır olmak üzere 8 polis yaralandı. Yine gazetelerin yazdığına göre, aynı gün, başka bir kazada, başka bir özel tim aracı "devrildi", tim amiri öldü, 2'si ağır olmak üzere tim görevlisi 4 polis yaralandı. Aynı gün bunca araba acaba neden "devrildi"?

Gazetelerin bir başka haberine göre de, Eruh'un Bilgili köyünde korucular çatıştı, 1 kişi öldü, 2 kişi yaralandı. Bu haber de çok ilginçtir. Burjuvazinin köy koruculuğu silahının geri tepmekte olduğunun bir göstergesidir.

İşçi sınıfı ve Kürt halkı, öteki emekçi kesimlerle birlikte mücadeleyi yükseltiyorlar, engelleri temizleye temizleye iktidara yürüyorlar.

Nezihe Dalyan

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Eskişehir Cezaevi'ndeki devrimcilerin talepleri

Eskişehir E-Tipi Özel Cezaevi'ndeki devrimciler, haziran ayı içinde süresiz bir açlık grevi başlattılar. Gazetemize ulaşan aşağıdaki mektup, devrimcilerin açlık greviyle birlikte ileri sürdükleri talepleri ele alıyor. Cezaevlerinde tutuklu devrimcilerle dayanışmayı yükseltiyor, mektubu ufak bazı düzeltmelerle yayınlıyoruz:

"Arkadaşlar,

"Biz Eskişehir E-Tipi Özel Cezaevi'ndeki devrimciler, aşağıdaki taleplerimiz gerçekleşene kadar süresiz açlık grevi başlatıyoruz. Eylemimiz 20 Haziran'da başlıyor:

"Taleplerimiz şunlardır:

"- Bizlere siyasal tutuklu statüsü tanınmalıdır.

"- Anti-demokratik tüzük ve yönetmelik kaldırılmalıdır.

"- Ülke genelinde TTE kaldırılmalı ve bu da tehdit unsuru olarak kullanılmamalıdır.

"- İşkence ile alınan mahkeme kararları iptal edilmelidir.

"- Görüş süresi tamgün olmalıdır.

"- Ailelerimizin getirdiği yemekler alınmalıdır.

"- Açık görüşler ayda bir olmalıdır.

"- Bir saatle sınırlandırılan kapalı görüş süresi uzatılmalıdır.

"- Bloklararası misafirlik ve sportif faaliyetler olmalıdır.

"- Yurtiçi ve yurtdışı demokratik kurumlarla ve cezaevleriyle yazışma yasağı kaldırılmalıdır.

"- Günlük yaşantımızın daha düzenli ve seviyeli hale gelmesi için radyo, teyp, daktilo, elektrik ocağı veya piknik tüpü verilmelidir.

"- Haftada bir veya acil durumlarda telefon görüşmesi yaptırılmalıdır.

"- Hastalara diyet çıkartılmalı ve diyetler koğuşlarda uygulanmalıdır.

"- Kurum bütçesince karşılanacağı söylenen renkli TV ile video yayını kurulmalıdır.

"- Görüşçülerimize bekleme salonu yapılmalı ve görüş günleri belediyeden araç sağlanmalıdır.

"- Yasal haklarınız olan ilaç ve tedavi bedelleri devletçe karşılanmalıdır.

"- Masa tenisi, basketbol potası vb. spor araçları sağlanmalıdır.

"- Koğuşlarda çay yapılması için çay ve şeker piyasa fiyatı ile kantinde satılmalıdır.

"- Havalandırma süresi sabah 7 ile akşam gün batımına dek olmalı ve koğuş kapıları ile kat kapıları 24 saat açık kalmalıdır.

"- Avukat görüşlerinin süresi uzatılmalı ve görüş koşulları düzeltilmelidir.

"- Keyfi infaz yakmalar önlenmeli ve bu eylem bahane edilerek disiplin cezası verilmemelidir.

"Bu taleplerimiz gerçekleşinceye kadar, süresiz açlık grevine başlıyoruz. Başlama tarihi 20 Haziran.

Selamlar, sevgiler!"

REŞAT FUAT BARANER YOLDAŞI SEVGİYLE ANIYORUZ

12 Ağustos,
Reşat Fuat Baraner'in 20. ölüm yıldönümüdür.
Türkiye Komünist Partisi'nin beşinci genel sekreteri olan Reşat Fuat yoldaş, uzun yıllarını zindanlarda işkencelerde geçirdi. 42 yıllık parti yaşamı boyunca komünist onuru yüksekte tutan Reşat Fuat Baraner yoldaşı sevgiyle anıyoruz.

DUYURU

Bazı okurlarımız, gazetemizdeki bir yazıda yararlandığımız, Sovyetler Birliği'nde eğitim kurumlarında okuyan öğrencilerin sınıfsal kökeni hakkında bilgi veren araştırmanın kaynağını merak etmişler.

Bu araştırma, G.A. Slesarev'in, "Demograficheskie prosessy i sotsial'naia struktura sotsialisticheskogo obshchestva" başlıklı çalışması olup 1978'de Moskova'da yayınlandı.

Araştırma hakkında ek bilgiyi, L. Schapiro ve Joseph Gordon'un derlediği *The Soviet Worker: From Lenin to Andropov*, (Macmillan Press, London 1984) adlı kitaptan edinebilirler.

İşçinin Sesi

Okurlarımıza duyuru

Değerli *İşçinin Sesi* okurları,

Gazetemizin, 15 sterlin olan Türkiye dışı abone bedelini, 353. sayımızdan itibaren, yeni bir sınıflandırma yaparak değiştirdik.

Son yıllarda, abone sayısında olduğu kadar, uluslararası posta taşıma ve baskı masraflarında da artışlar oldu. Öyle ki, örneğin Avustralya için yaptığımız posta masrafı, abone bedelini aşar duruma geldi. Bunun önüne geçmek için abone koşullarını yeniden düzenledik.

Yeni düzenlemeye göre yıllık ve altı aylık abone bedelleri şöyledir:

BÖLGE	YILLIK	6 AYLIK
İngiltere	20 Sterlin	10 Sterlin
Avrupa	22 Sterlin	11 Sterlin
Ortadoğu	40 Sterlin	20 Sterlin
K. Amerika	40 Sterlin	20 Sterlin
Avustralya	48 Sterlin	24 Sterlin

Yeni abone koşulları 353. sayımızdan itibaren geçerli olacak, eski abonelerimiz, abonelikleri bitene kadar yeni düzenlemeden etkilenmeyecekler.

Tempo dergisi, TKP davası sanıklarından Ulvi Oğuz'la, SBKP ve Sovyetler Birliği'ndeki gelişmeler üzerine bir röportaj yaptı. Tempo'nun oldukça az bir bölümünü yayınladığı röportajın tam metnini aşağıda yayınlıyoruz. 12 Eylül faşist darbesinin ardından, 1981'de tutuklanan, TKP davasında yargılanarak en ağır hapis cezasına çarptırılan ve tam 6 yıl hapis yatan Ulvi Oğuz -partideki eski adıyla Sarıca yoldaşımız- hapis yattığı süre içinde bir de Yağcı'ların Partizan kliği tarafından, en aşağılık karalamalara mahkum edilmek istenmiştir. Ancak, burjuvazinin ve onun Yağcı'larının verdiği her iki mahkumiyet de, yoldaşımızın üzerinden yağmur suları gibi akıp geçmiş ve mahkum edenlerin gerçek yüzünü bir kez daha açık etmiştir.

Gorbaçof part• dışında güç dakları arıy r

"Lenin'e yönelen utangaç eleştiriler, Sovyetlerin başka gelişmelere de gebe olduğunu gösteriyor."

Soru: Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelerden ve son parti konferansından sonra, sizce sosyalizm için ileriye gidiş mi, geriye dönüş mü, yoksa bir çehre değiştirme mi söz konusu?

Yanıt: Önce aşağıdaki değerlendirmelerimin Türkiye basınından edindiğim izlenimler olduğunu belirtmeliyim. Sovyetler Birliği'nde Gorbaçof'un SBKP Genel Sekreterliğine gelmesi ile başlayan süreç devam ediyor. Son parti konferansında da bu açık olarak görüldü.

Fakat Gorbaçof konferanstan güçlenerek çıkmış gibi de görünmüyor. Muhafazakarlar olarak isimlendirilen muhalefet genel olarak geriletilebilmiş değil. Yeni uygulamaların konferansta azımsanmayacak sayıda delegeler tarafından eleştiri alması da bunu gösteriyor. Bu, Gorbaçof'u, parti dışında, yeni güç odakları oluşturmaya yöneltiyor.

Sovyetler Birliği'nin devrimden bu yana biriken sorunları olduğu açık. Ne ki, Gorbaçof'un uygulamalarının bu sorunlara ne derecede çözüm getireceği de kuşkulu.

Bence ilginç olan, son konferansta, biriken sorunların suçlusu SBKP imiş ve gelişmeyi o engelliyormuş gibi bir durumun ortaya çıkması. Buna da katılmak, onaylamak kuşkusuz olanaksız.

Son olarak, yukarıda çok kısa olarak söylediklerim ve Sovyetler'deki gelişmelerden görülebildiği kadarıyla ileriye doğru bir gelişim olduğunu maalesef söyleyemiyorum.

Soru: SSCB'de geçmişin şiddetle eleştirilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yanıt: Sovyetler'de geçmişe iki yönlü eleştiri yöneltiliyor. Özellikle Stalin yerden yere vurulur, O'na yönelik birçok çirkin sözler söylenirken, Brejnev de bu eleştiri furyasından nasibini alıyor. Öte yandan Buharin baştacı edilmek isteniyor. Kamanev, Zinovyev ve benzerlerinin itibarı iade ediliyor. Hatta Troçki yeniden gündeme getirilmek isteniyor.

Hele kısa süre önce, Lenin'e utangaç da olsa, kısa bir eleştiri yönelimi, önümüzdeki günlerin başka gelişmelere de gebe olduğunu göstermesi açısından ilginçtir. Bunlar geçmişe yöneltilen eleştirilerin, yönü ve niteliğini gösteriyor sanırım.

Soru: Gorbaçov bir "kuyruklu yıldız" mı sosyalizme hayat veren yeni bir "Lenin" mi?

Yanıt: Gorbaçov'un yeni bir Lenin olmadığı açık. Bazıları böyle görmek ve göstermek isteyebilir. Ama bu durumu değiştirmez. Gorbaçov SBKP Genel Sekreterliği'ne gelen bir parti üyesi sadece. Yeni bir Lenin tanımlaması bence, son derece iddialı ve yanlış. Yapılanlar ve yapılmak istenenler de bunu zaten gösteriyor.

Soru: *Glasnost* ve *perestroika* Türkiye solunu nasıl etkiledi?

Yanıt: Buna yanıt vermek için zamanın erken olduğu kanısındayım. Fakat şunu şimdiden söyleyebiliriz:

Yeni politika doğrultusunda bir oluşum Türkiye'de de ortaya çıkacak. Ne ki, yurdumuzun koşullarında sosyal demokrat ve hatta yer yer ondan da geri şeyleri savunacak bu oluşumun, uzun vadede marjinal bir gurup durumuna gelmesi de kaçınılmaz gibi görünüyor.

Şu da var, Sovyetler'de bu durum sürdükçe, Türkiye devrimci solunun gündemini Sovyetler Birliği'nin ne olup ne olmadığı, geçmişte olduğu denli işgal etmeyecek kanısındayım.

Savaşın kaynağı emperyalizmi barış yanlısı gösterebilmek için

Gorbaçof bizim burjuvalarla aynı çizgide

29 Temmuz tarihli *Hürriyet*'te Ahmet Altan'ın "Elveda askerlik," başlıklı bir yazısı çıktı. Yazıda Altan şöyle diyor:

"...Sonra bir nokta geldi... Siviller bu silah işine çok fazla para gittiğini, silah yapacağız derken başka birşey yapamadıklarını farketmeye başladılar...

"Ve çark tersine dönmeye başladı. Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri görüşmelere başladılar. İlk etapta milyonlarca dolara yaptıkları orta menzilli füzeleri imha etmeye karar verdiler."

"İki süper arasında bu 'karşılıklı anlayış ve yumuşamanın' ortaya çıkmasıyla birlikte, dünyanın dört bir yanından barış haberleri yağmaya başladı.

"Sovyetler Afganistan'dan çekildi."

"(...)

"İran-Irak savaşı artık sona eriyor."

"Türkiye ile Yunanistan bile dost oluyor."

"Kısacası dünyanın dört bir yanında dostluk rüzgarları esiyor. Çünkü artık insanlar generallerin cici bombalarına harcadıkları paraları kendi yaşamlarını zenginleştirmek için harcamak istiyorlar."

"(...)

"Yirmibirinci yüzyılda büyük bir ihtimalle askerlik mesleği de şerefecilik, terlikçilik, saat tamirciliği gibi tarihe karışacak. Belki bir iki güçlü bombayla bir iki bomba teknisyeni kalacak."

Önce şunu belirtelim ki, barışın tek gerçek savunucusu komünistlerdir. Onlar, savaşsız, sömürüsüz, silahlardan arınmış bir dünya için savaşırlar. Böyle bir dünya da ancak savaşların kaynağı olan emperyalizmi ortadan kaldırmakla mümkündür. Ahmet Altan ise sahte bir barış hayali yaratmaya çalışıyor.

Altan, "siviller silahlanmaya çok fazla para gittiğini gördüler" diyerek silahlanmanın sorumlusunu iki tarafın sertlik yanlısı generalleri gibi gösteriyor. Bu tamamen temelsizdir. Ordu burjuva devletin bir parçası, silahlar da burjuva düzeni korumak, fırsat bulunca yeni sömürü alanları gaspetmek içindir. Generallerin düzenin işleyişinde bağımsız bir dişli gibi ele alınması egemen sınıfı suçsuz göstermeye çalışmaktan başka birşey değildir.

Altan "siviller" derken halkı kastetmiyor. Yine egemen sınıfın sivillerinden sözediyor. Yazı burjuvaziyi yalnızca suçsuz göstermekle kalmıyor, onun en azından sivil kesimini, barış havarisi olarak yansıtıyor.

Altan, silahlanmada iki tarafı da aynı teraziye koyarak değerlendiriyor. Oysa emperyalizm, doğası gereği silahlanmak zorundadır. Sosyalizmin silahlanması ise yalnızca emperyalizmin varlığından kaynaklanmaktadır.

Dünyanın dört bir yanında dostluk rüzgarlarının estiği de doğru değildir. Emperyalistlerle ezilen halklar, burjuvaziyle işçi sınıfı dost olmadılar. Estirilmeye çalışılan rüzgar, emperyalistlerle revizyonistlerin uzlaşma rüzgarlarıdır. Gorbaçof'la emperyalizmin anlaşması sonucunda, örneğin Güney Afrika'nın ırkçı rejiminin yerli halka eşit oy hakkı vereceğini düşünmek saflıktan da öte birşeydir.

Altan'a göre yirmibirinci yüzyılda "büyük bir ihtimalle" askerlik mesleği ortadan kalkacak. Şerefecilik, terlikçilik gibi tarihe karışacak(!) Silahlar da öyle(!)

Ne emperyalistler, ne de emperyalizmin egemenliği koşullarında sosyalist ülkeler silahlanmadan vazgeçemezler. Emperyalizmin silahlanmayacağını söylemek, artık onların dünya halklarını sömürmekten vazgeçtiklerini düşünmek gibi bir ahmaklıktır.

Ayrıca egemen sınıfın en güçlü silahlarından biri ordudur. O da ilk başta dış düşmana karşı değil, içerdeki "düşmana", halka karşıdır. Halka karşı kurulmuş ordudan burjuvazi hiçbir zaman vazgeçemez. İleri, teknolojik silahlarla donatarak sayısını azaltabilir, profesyonelleştirebilir, ama *vazgeçemez*.

Kısacası Altan, dünyaya at gözlükleriyle bakıyor. Sınıfsal çelişkiyi görmüyor. Kapitalizmle sosyalizm arasındaki çelişkiyi görmüyor. Daha doğrusu, belki de kendisi bunları çok iyi gördüğünden, işçi sınıfının görmemesi için bu çelişkilerin üstüne kül serpmeye çalışıyor. Sorunu, sınıflardan bağımsız bir "uluslar arası ilişkiler" biçimine büründürmeye çalışıyor.

İşin ilginci Ahmet Altan'la Gorbaçof, aynı düşünceyi paylaşarak, aynı şeyi dile getiriyorlar. Ama, Altan Gorbaçof'tan etkilendiği için değil, Gorbaçof bir burjuva liberali gibi düşündüğü için aynı çizgide buluşuyorlar.

İşte Gorbaçof'un söyledikleri:

"Çağdaş dünyayı analiz ettiğimiz zaman uluslararası ilişkilerin, sınıf niteliğini yitirmeden, giderek artan ölçüde uluslar arası ilişkiler durumuna geldiğini açıklıkla farkediyoruz."

"(...)

"Bizden ideolojik olarak çok ayrı bulunan etkin köşelerde bile hatırı sayılır ölçüde karşılıklı anlayış ve birarada yaşama ve işbirliğinin kabulü potansiyeli keşfettik.

"(...)

"Bu durumda bir toplumsal sistemin, yaşam biçiminin ya da siyasetlerin, bırakın askeri yolu, herhangi bir yolla kabul ettirilmeye çalışılması geçmiş çağların tehlikeli tuzaklarıdır. Egemenlik ve bağımsızlık, eşit haklar ve müdahale etmeme, uluslararası ilişkilerde evrensel olarak tanınan kurallar haline geliyor ki, bu kendi başına 20. yüzyılın büyük bir kazanımıdır. Seçme özgürlüğüne karşı çıkmak, tarihin nesnel dalgasına karşı durmaktır. Bunun içindir ki, bütün biçimleri ve ortaya çıkışı içinde güç siyaseti tarihsel olarak miyadını doldurmuştur." ("SBKP 19. Tüm Ülke Konferansı'na Rapor", *Soviet Weekly*, 9 Temmuz 1988)

Gorbaçof'un, alıntının ilk paragrafındaki, uluslararası ilişkilerin, "sınıf niteliğini yitirmeden" ulusların arasında ilişkiler haline geldiği şeklindeki sözleri yalnızca bir aldatmacadır. Gorbaçof, sorunlar artık sınıfsal sorunlar değildir, kapitalizmle sosyalizm arasındaki sorunlar değildir, ülkeler sorunlarını görüşme yoluyla halletme durumuna gelmiştir diyor.

Gorbaçof, Marks'ın, yanlış bularak "Manifesto"dan kaldırdığı "bütün insanlar kardeştir" belgisine dört elle sarılıyor.

Alıntının son paragrafında ise Gorbaçof'un işçi sınıfının bakış açısı ile ipleri artık tamamen kopardığı ortaya çıkıyor. İnsanlığın başlangıcından beri ezilen sınıfların ezen sınıflara karşı verdiği savaşımı "geçmiş çağların tehlikeli tuzakları" olarak değerlendirirken bir avuç azınlığın halk üzerindeki egemenliğini gözlerden saklıyor. Hatta onu resmen tanıyor.

Emperyalizm hangi egemenlik alanından tıpış tıpış geri çekilmiş ki, Gorbaçof, "egemenlik ve bağımsızlık, eşit haklar ve müdahale etmeme" gibi kuralların evrenselleştiğini, bunun da "20. yüzyılın büyük bir kazanımı" olduğunu söylüyor? Açıktır ki Gorbaçof gerçeği ters yansıtıyor.

Burjuvazinin egemenliği altında, burjuva seçme özgürlüğünü savunan Gorbaçof, devrimlere lanet okuduğunu da açık ediyor. "Seçme özgürlüğüne karşı çıkmak, tarihin nesnel dalgasına karşı durmaktır" sözü bir burjuva liberalinin ağzından değil SBKP genel sekreterinin ağzından çıkıyor.(!)

Yukarıda anlatmaya çalıştığımızdan da görüldüğü gibi Gorbaçof'la Altan aynı liberal çizgide buluştular. Aralarındaki önemli farklılık şu: Altan SBKP genel sekreteri sıfatını taşımıyor, komünist olduğunu da iddia etmiyor. O liberal bir köşe yazarı. Doğaldır ki kalemi burjuvazinin yanında tavır alacak, sınıf savaşımını bulandırmaya çalışacaktır. Gorbaçof ise komünist olduğunu iddia ediyor. Ama tüm sınıfsal duvarları yıkıp liberallerin yanında yerini alıyor.

O "seçme özgürlüğüne karşı çıkmak, tarihin nesnel dalgasına karşı durmaktır" diyor. Komünistler ise "devrime karşı çıkmak, tarihin nesnel dalgasına karşı durmaktır" diyor. Göreceğiz tarih kimden yana.

Mehmet Erenler

Sovyetler Birliği, çok dikkatle izlenmesi gereken bir siyasal sistem değişikliğinin eşiğindedir

Gorbaç f - Kuzu p stuna bürünmüş kurt

Demagoji, insanların duygu ve düşüncelerini sömürerek, onları tam tersi yöne kanalize etme çabasıdır. Gorbaçof, Sovyet komünistlerine tam da bunu yapmaya çalışıyor.

Cemile Çakmak

Sovyetler'deki gelişmelerin hiç de iç açıcı olmadığı, gazetemizde çok kereler yazıldı. Bizim diyeceklerimiz de ne yazık ki aynı doğrultuda olacak. Özellikle 19. Konferans belgeleri temelinde, Gorbaçof çizgisinin hain kimliği konusunu ele alacak.

19.Konferans raporunun usta bir rapor olduğunu vurgulayarak söze başlayalım. Ancak ne anlamda usta?

Raporda, sanki Yürükoğlu yoldaşımızın *Yaşayan Sosyalizm* kitabından, geçen 10 Eylül konuşmasından vb. alınmış gibi, çok güzel sözler var. Özle söz ayırdedilmezse, "Sovyetler'de muazzam bir demokratikleşme var" denebilir. Ayırdedilirse de, "amma demagog" deniyor. İşte raporun "usta"lığı buradadır.

Demagoji, insanların duygu ve düşüncelerini sömürerek, onları tam tersi yöne kanalize etme çabasıdır. Gorbaçof, Sovyet komünistlerine tam da bunu yapmaya çalışıyor. Bu bir yanıyla Gorbaçof'un niteliğini açık ediyor. Öteki yanıyla ise, Türkiye komünistlerinin değerlendirmeleriyle, milyonlarca Sovyet komünistinin sezgi ve sağduyusunun nasıl üst üste düştüğünü gösteriyor. Gorbaçof'un dedikleriyle bizim görüşlerimiz arasındaki *biçimsel* benzerliğin başka bir nedeni olamaz.

Başka bir deyişle, Gorbaçof'un dedikleriyle bizim görüşlerimiz arasındaki bu *biçimsel* benzerlik, görüş ve değerlendirmelerimizin ne kadar doğru olduğunu bir kez daha kanıtlıyor. Ama bu, tersinden, başaşağı bir kanıtlamadır. Öze indikçe, *biçimsel* benzerliğin yerini, taban tabana *zıtlık* almaktadır.

Saflar netleşsin

19.Konferans'ta Gorbaçof'un dediklerinin mide bulandırıcı özünü anlamaya yardımcı olan, oldukça çok sayıda konu var. Bunlardan dış politika, en büyük açıkların arka arkaya geldiği, sınıf uzlaşmacılığının neredeyse sözcük olarak bile açıkça dile getirildiği, en önemli "hazine"dir. Ancak çok uzun yer tutacağı için, bunu ayrı bir yazı konusu olarak bir başka sayıya bırakacağız. Yine de burada birkaç noktayı belirtip geçelim.

İki dünya savaşının da en ağır yükünü taşımış olan Sovyet halkı, gerçekten derin barışçıl özlemlere sahiptir. Bir yanıyla bu, hiç de anlaşılmaz ya da yanlış değildir. Ama buradan tutularak, öteki yanıyla, yanlış noktalara itilmiştir. Sovyetler'de Gorbaçof'tan çok önce başlayan, barışın nasıl sağlanabileceğini bulandıran, barışın vurgusunu sınıf barışına kaydıran propaganda önemli bir "başarı" sağlamıştır.

Geçmişi çok şiddetli "eleştiren" Gorbaçof, onun her türlü olumsuz mirasını alabildiğine kullanıyor. Dış politika konusunda gardını düşürüp, "rahat" davranmasının nedeni, böyle bir mirasın üzerine oturmasıdır. Yağcı'ların TBKP'si de bu "rahat"lığın, hilkat garibesi bir ürünüdür.

Gerçekte, Yağcı'lara bakıp, Gorbaçof'un ne mal olduğunu anlamak, ne yöntem olarak yanlıştır, ne de zordur. Bu açıdan, Türkiye sol hareketinde, Gorbaçof'a ilişkin olarak "kafa karışıklığı"nın hiçbir haklı ve masum nedeni yoktur. Daha gidişatın yönü ortaya çıkmadı, hele bakalım Gorbaçof ne sonuçlara ulaşacak vb. "bilimsel" görünen sözler, ayrışmada uzlaşmacı reformist cephede şimdilik utangaç yer almanın birer göstergesidir.

Nitekim, Türkiye burjuvazisi de, bu büyük ayrışmada safların netleşmemesi için elinden geleni yapıyor. Yağcı'larla oynanan senaryo bir yana, Gorbaçof'un, Türkiye gibi bir ülkede tüyler ürpertici etki yapacak, özel mülkiyet, miras hakkı vb. birçok reformu, burjuva basında yeterince verilmiyor. Sovyetler'deki yeni bazı kararlar, emperyalist basında sevinç çığlıklarına neden olurken ve Türkiye basını işine geldiğinde emperyalist basından hiç de geri kalmazken, "nedense" bu konuda geri kalıyor.

Neden bellidir. Emperyalist ülkelerin, Gorbaçof'un sağın sağına kaydığını açık ederek kaybedecekleri birşey yoktur. Bu ülkelerde *şimdilik* zaten sağ revaçtadır. Türkiye'de ise durum değişiktir.

Sovyetler'in sağa kaymış olması, Türkiye'de itibar kaybına neden olur. Türkiye devrimini engellemede bir kez ana halka bir işlev görmüş olan SBKP yönetiminin, aynı işlevi yeniden, hem de bu kez çok daha haince görmesi olanaksızlaşır. İşte bunun için, Türkiye burjuvazisi, Gorbaçof'un gerçek yüzünü gizlemek için oldukça çaba harcıyor.

Ama papaz pilavı bir kez yer. Bu kez işçi sınıfımız da, biz de, ihanet konusunda deneyimliyiz. Bu hain çizgiyi, içini dışına çıkarıp sergileyeceğiz. Saflar netleşsin. Yağcı Gorbaçof'ları beğenen ya da hoş görenlerin devrimci cephede yeri yoktur. Böylelerinin devrimci cephede yer almaları, artı değil eksi olur.

Üstelik bu, yalnızca Türkiye devrimi için önem taşımıyor. Daha doğrusu, dünyadaki gelişmeler, Türkiye devriminin oynayacağı rolü, giderek daha çok enternasyonalleştiriyor. Artık, hainlere karşı savaşımında Sovyet işçi sınıfına destek olmak da bu kapsam içindedir. Hainleri sergileme görevimizi, ta komünistlikle tanıştığımız ilk günlerden beri yüreğimizden hiçbir zaman eksik olmayan gerçek Sovyet sevgisiyle, bu enternasyonalist bilinçle de yerine getireceğiz.

Şimdi asıl olarak siyasal reform konusuna bakacağız.

Siyasal reformun yönüne ilişkin bazı ipuçları

Gorbaçof, 19.Konferans'ın ana vurgusunun siyasal sistemde reform olduğunu söylüyor. "Can alıcı sorun, siyasal sistemimizde reform yapmaktır" diyor (19. Konferans, *Belgeler ve Materyaller*, Novosti Press, İngilizce basım, s.7). Bundan önce iki kez ekonomik reform yapma girişiminin olduğunu, ama "ciddi deformasyonlara uğramış olan" (*agy*, s.38) siyasal yapıya takıldığı için, bunların hiçbirinin yaşama geçirilemediğini belirtiyor.

Geçmişte sözü edilen reform girişimleri pek uğurlu girişimler olmamakla birlikte, bu sözlere, kendi içinde, kesin doğru ya da yanlış demek olanaklı değildir. Asıl bakılması gereken nokta, siyasal reform diye sunulan değişikliklerin yönüdür. Siyasal reform ne yöndedir? Ekonomiye kısa bir atıf yaparak başlayalım.

Ekonomik olarak, çok sayıda yeni değişiklik getiriliyor. Tarımda, 50-100 yıllık ve büyük toprak parçalarını kiralama serbest bırakılıyor. "Mal sahibi olma yaklaşımı"nın körükleneceği açıkça yazılıyor (*agy*, s.17). Aynı değişimlerin endüstri için de getirileceği söyleniyor. Bunlar beraberinde miras hakkını da getiriyor.

Bunlar getirilirken, Lenin'in adı ve onunla bağlı olarak NEP, yani Yeni Ekonomik Politika, hiç dilden düşürülmüyor. Olur ya, sosyalist bir ülke, geçici ödünler verebilir, taktik manevralar yapabilir. Ama acaba böyle midir?

Bir kez, Lenin NEP'i getirirken, bunun ciddi bir ödün olduğunu, taşıdığı tehlikeleri ve gerekli önlemleri en başta kendisi bağıra bağıra belirtiyor. Gorbaçof'da bunun iması bile yok. Hatta tam tersine göstergeler var.

Lenin, belli bir "politika"dan söz ediyor. Gorbaçof ise, ödün konusuna hiç değinmediği gibi, yeni uygulamalara "perestroyka", yani köklü bir yeniden yapılanma, diyor. Sovyet ekonomisi, Lenin'in geçici ödün dediği yönde yeniden ve kalıcı olarak yapılandırılıyor. En basit mantıkla bile olan budur.

Nitekim, ikincisi, Lenin NEP'i getirdiği zaman, onun taşıdığı tehlikelere karşı siyasal önlemler de getirmiştir. Gorbaçof'da bunlar da tam ters yöndedir.

Gorbaçof, yeni siyasal sisteminde grev hakkından hiç söz etmiyor. Oysa Lenin NEP döneminde, sendikaların, işçi sınıfının çıkarını savunmaları, bunun için de grev fonları kurmaları gerektiğini belirtiyor (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.33, s.185, 187).

Üçüncüsü, Lenin, ekonomik alanda garip ödünler verildiği zaman, devletin proleter karakteri üzerinde bin kat daha fazla durmuştur. O ödünlerin geçici olmasının ve amacına ulaşma-

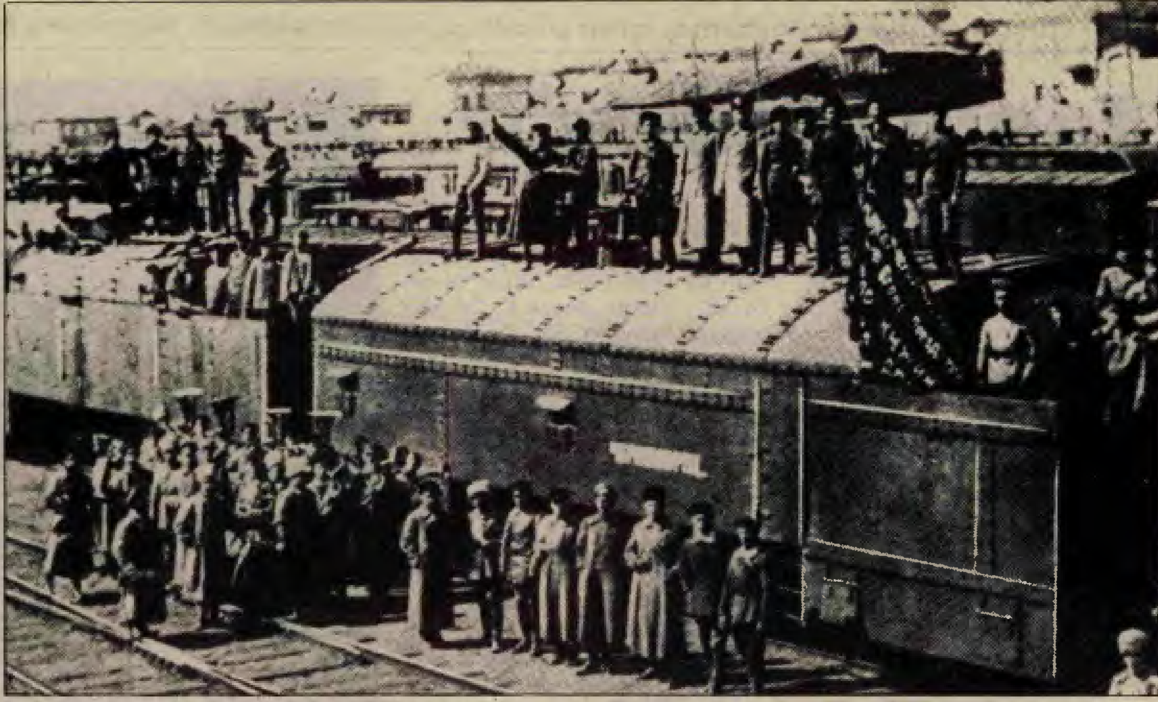
Gorbaçof'un reformlarının mantığı proletarya diktatörlüğünün kurumlaşmasına dönük değildir.

sının garantisi olarak bunu görmüştür. Gorbaçof ise, devleti "terimin tam anlamıyla halkın devleti" *(agy,* s.47) yapmak için paçaları sıvamış durumdadır.

Gorbaçof, Stalin'i çok "eleştiriyor", ama onun getirdiği yanlış bir kavramı alıp, hem de işine geldiği gibi kullanıyor. Sovyet devletinin halkın devleti oluşunu Stalin 1930'larla başlatmıştı. Gorbaçof ise 1960'la başlatıyor. Bu şu anlama geliyor: Benim eleştirdiğim Stalin döneminde devlet halkın devleti olamaz. O "kötü" dönem, olsa olsa proletarya diktatörlüğü dönemi olabilir.

Yani Gorbaçof, Stalin "eleştiri"sini, proletarya diktatörlüğüne vurmak için bilerek kullanıyor. Çok çeşitli kapitalist yöntemlere köklü ödünler verildiği bir dönemde, devletin proleter karakterini güçlendireceğine, eski bir yanlışın içini, proletarya diktatörlüğüne düşman bir içerikle doldurarak, proleter devletin deformasyona uğramamış kesimini de kendisi deforme ediyor. Sözcüğün tam anlamıyla halkın devleti dediği işte budur.

Nitekim getirdiği yeni siyasal sistem önerisi de bu yöndedir.

Sovyetler, burjuva parlamentarizminin değil, proletarya diktatörlüğünün yasama-yürütme organlarıydı

Parlamentarizme geri dönüş mü?

Sovyetler Birliği, çok dikkatle izlenmesi gereken bir siyasal sistem değişikliğinin eşiğindedir. 19.Konferans raporunda ve kararında, bunun nasıl bir değişiklik olacağı tam net olarak anlaşılamıyor. Ancak, yasama ile yürütmenin birbirinden koparılmakta olduğuna ilişkin güçlü bir kuşku beliriyor.

Bilindiği gibi, parlamentarizmin, ona burjuva dedirten en belirgin özelliği, yasama ile yürütmenin ayrılığıdır. Bu ikisi ayrı olduğu için, yasama organına seçimle gelmiş temsilciler orada nutuklar atarken, öte yanda yürütme organı işleri yürütür gider. Parlamento, zaten konuşmak sözcüğünden kaynaklanmaktadır.

Burjuva parlamentarizminin ilk dönemlerinde, yasamanın yürütme üzerinde belli bir denetimi olabilmiştir. Ama daha sonra, özellikle de emperyalizm döneminde, yürütmenin ağırlığı giderek artmış, yürütme, çok çeşitli denetim dışı yetkiler toplayarak alıp başını gitmiştir.

Burjuva parlamentarizminin ilk dönemleri, emperyalizm döneminden daha iyicedir. Ama işçi sınıfı için o da yeterli değildir. Marks'ın Paris Komünü'nü anlatırken belirttiği gibi (K.Marks, "Fransa'da Sınıf Savaşları", *Seçme Yapıtlar,* üç ciltlik, İngilizce basım, c.3, s.224), işçi sınıfının, konuşan değil, iş yapan, dolayısıyla da yürütmeyle ayrılığı olmayan bir yasama organına ihtiyacı vardır.

Nitekim, RKP(B)'nin, Ekim Devriminden sonraki 7.Kongresinde ele alınan program taslağında da Lenin, yeni devletin yapması gerekenleri sıralarken, bir madde olarak şöyle yazmış:

"(Yasama faaliyetinin yürütme faaliyetinden ayrılması olan) parlamentarizmin kaldırılması, devletin yasama ve yürütme faaliyetinin birliği." (Lenin, *agy,* c.27, s.154)

Yine aynı sıralarda yazdığı bir yazıda Lenin, Sovyet iktidarının demokratizmini ve sosyalist niteliğini açıklarken şöyle diyor:

"Sovyetler, yalnızca yasama gücünü ve yasaların uygulanmasının denetimini değil,... Sovyetlerin tüm üyeleri kanalıyla yasaların doğrudan uygulanmasını ellerinde toplarlar." (Lenin, *agy,* c.42, s.100)

Yani iki şey çok açıktır. Birincisi, yasama ve yürütmenin ayrılığı, parlamentarizmin neredeyse tanımıdır. Bununla bağlı olarak ikincisi, işçi devletinin en belirleyici özelliklerinden biri yasamayla yürütmenin birliğidir.

19.Konferans belgelerinin uyandırdığı kuşku, tam da bu noktadadır. Yasamayla yürütmenin yolları ayrılıyor mu?

19.Konferans'ta getirilen ve kabul edilen yeni öneriye göre, geniş bir Halk Temsilcileri Kongresi oluşturulacak. Bu organ, bölgelere göre seçilmiş temsilcilerden ve aynı zamanda yığın örgütlerinin göndereceklerі temsilcilerden oluşacak. Yılda bir toplanarak, ülkenin en önemli sorunlarına karar verecek.

Halk Temsilcileri Kongresi, kendi içinden iki meclisli bir Yüce Sovyet oluşturacak ve Yüce Sovyet Başkanını seçecek. Bu Yüce Sovyet, "yasama, idare ve gözetim organı"dır *(agy,* s.133). Bakanlar Kurulu, Yüce Sovyet'e sorumlu olacak.

Bu söylenenlerden, dediğimiz yönde açık bir sonuç çıkmıyor. Ama kuşku uyadıran, tam da budur. Siyasal sistemde koca bir reform paketi getiriliyor, ama organların konumlarına ilişkin olarak net kavramlar kullanılmıyor. Üstelik kararlarda, kuşku uyandıran başka bazı ifadeler de var:

"Konferans, Sovyetlerin yasama, menejerlik ve gözetimci işlevlerini güçlendirmeyi,... ve yürütme... üzerinde yasama organlarının üstünlüğünü yeniden kurmayı gerekli görür." *(agy,* s.131)

Burada yasamanın üstünlüğünden söz ediliyor. Oysa yukarıda gördük ki, yasamanın yürütme üzerinde üstünlük kurması işçi sınıfına yetmez. Gerekli olan, yasamayla yürütmenin birliğidir.

Sonra konferansta, Sovyetlere bağlı yürütme komitesi üye ya da başkanlarının, aynı zamanda Sovyete seçilmiş temsilci statüsünde olup olmamaları tartışma konusu oluyor. Gorbaçof'un mantığı şöyle: Yürütme, aynı zamanda yasamanın içinde olursa, o zaman onu kim denetleyecek? Bu mantık, parlamenter izler taşıyor.

Bütün bunlar, Sovyetler'in parlamentarizme geri döndürülmekte olduğuna ilişkin ciddi bir kuşku uyandırıyor. Bu yıl içinde siyasal reformlar yasalaşırken, bu kuşkunun doğru olup olmadığını daha iyi anlayacağız. Bu kuşku doğru çıkarsa, Gorbaçof'un, "bütün iktidar Sovyetlere" belgisi, gerçekte, "bütün iktidar Kurucu Meclise" anlamı kazanıyor. Kurucu Meclis, Ekim Devrimi'nin ardından bir kez toplandıktan sonra dağıtılan parlamentonun adıdır.

Tek partide çok parti

Gerek siyasal sisteme ilişkin getirilen önerilerin yarattığı kuşku, gerekse Gorbaçof'un tüm mantığı, parlamentarist yönde işaret ediyor. Gorbaçof, parlamentaristse, bizim savunduğumuz anlamda değil, tam burjuva anlamda bir çok-partililiği de kabul etmesi, hatta reform olarak getirmesi beklenmez mi? Beklenir ama getirmiyor. Bu açıdan, bizim görüşlerimizle biçimsel olarak bile benzeşmiyor.

Gorbaçof ayrı sınıfların varlığını kabul ediyor *(agy,* s.41). Ama muhalif parti kurma girişimlerini, demokratikleşmeyi kötüye kullanmak olarak niteliyor *(agy,* s.46). Tek-partili sistemi, "tarihsel" bir oluşum olarak veri sayıyor *(agy,* s.73).

Gorbaçof düzene muhalif partiye karşıysa bir itirazımız yok, ama söylenenlerden çıkan, onun ikinci bir partiye karşı olduğudur. Neden? Bu sorunun yanıtı SBKP'nin başına gelmesi planlananlarla yakından bağlıdır.

Ekim Devrimi'nin üzerinden neredeyse 71 yıl geçti. SBKP 71 yıldır ülkeyi yönetiyor. Sovyetler'i "sözcüğün tam anlamıyla halkın devleti" yapabilmek, yani artık köklü olarak değişik bir rotaya sokabilmek için, önce SBKP'yi, bir komünist partisi olarak hepten likide etmek gereklidir. Bunun da en iyi yolu, tek-partili sistemi korumak, çoğulcu bir ortamı önce SBKP içinde yaratmak, böylece onu bir geniş cephe örgütüne dönüştürmektir.

Nitekim, SBKP'nin içinde de "demokratikleşme" başlatıldı. Artık üye almada sınıf temeline dikkat edilmeyecek, bakılacak ana nokta perestroykaya bağlılık olacak *(agy,* s.79-80,137).

Bu nedenle kendilerini bir kez daha kanıtlamak için olsa gerek, Sovyet basınında, partili ve partisiz akademisyenlerin ve kooperatifçilerin, şu sıralarda son derece "yenilikçi" yazıları fışkırıyor. Bu akıl almaz yazılarda ne ararsanız var. Lenin'in de yanlış yaptığı, Stalin'e küfür, 108 hektarlık toprak işletme hayalleri, dünyada iki ana sınıf arasında anlaşma yoluyla ilerlemenin olanaklı olduğu, bütün suçun sosyalist üretim ilişkilerinde olduğu...

SBKP'nin kapıları öyle görüşlere açılmıştır ki, çok-partililik onun içinde yaşanmaktadır. Böyle giderse, onun içinde şiddetli bir kapışma da yaşanacaktır.

Gorbaçof reformları Sovyet halkının gerçek gereksinimlerini yansıtmıyor

SOVYET TOPLUMUNUN GERÇEK GEREKSİNİMLERİ NELERDİR?

Gorbaçof reformları Sovyet işçi sınıfının, Sovyet halkının, komünizme ilerlemenin gerçek gereksinimlerini yansıtmaktan uzaktır. Gerçek demokratikleşme, Sovyetler'de işçi sınıfının vereceği zorlu bir kavganın ürünü olacaktır.

Sovyetler Birliği'nde köklü bir değişiklik olması gerektiğini, *İşçinin Sesi* yıllardır söyledi. *İşçinin Sesi,* görüşlerinin teorik ve pratik gerekçelerini sıralarken, değişikliğin, köklü reformların, Sovyetler'de deformasyona uğramış sosyalizmi tekrar rayına oturtabilmek, komünizme gidişin önündeki engelleri temizlemek ve dünya devrimi sürecini hızlandırmak hedefiyle bağlı olduğunu da bıkmadan usanmadan tekrarladı.

Türkiye Komünist Partisi'nin merkez organı *İşçinin Sesi*'nin bu görüşleri, gazetede yayınlanan çok sayıda yazının yanısıra, *Yaşayan Sosyalizm* (Ocak 1982) ve *Sosyalizm ve Demokrasi* (Ekim 1982) adlı kitaplarda ayrıntılı olarak ortaya kondu. En son olarak, bu kitapların yazarı olan R. Yürükoğlu yoldaş, İngiltere'de yayınlanan *The Leninist* dergisine verdiği röportajda, Sovyet toplumunun gereksinimlerini şöyle değerlendirdi:

"Bugün Sovyetler Birliği'nin gereksinimleri şunlardır:

"- Parti ve devletin tüm resmi ve gizli ayrıcalıkları kaldırılmalıdır. 27. Kongre teknisyenler ve mühendisler ile işçiler arasındaki ücret farklılıklarının artırılması için çağrı yaptı. Biz diyoruz ki, bunun yerine tüm tepe yöneticilere (yüksek memurlara) yalnızca ortalama vasıflı işçi ücreti kadar ücret verilmelidir. Bürokrasiyi denetleyebilmede bu çok önemlidir.

"- Çalışma haftası 35 saat olmalıdır.

"- Eşit işe eşit ücret olmalıdır. Pratikte kadınlara aynı iş hâlâ daha az ücret ödenmektedir.

"- Sovyetler Birliği'nde erkek şövenizmi çok yaygın. Buna karşı savaşım verilmelidir.

"- İşyeri kollektifleri menecerleri seçmek yerine, işyerinin yönetimini üstlenmelidir.

"- Parçabaşı çalışma kaldırılmalıdır.

"- İşçi sınıfına grev hakkı tanınmalıdır.

"- Devlet ve menecerin çıkarları çalışan halkın çıkarları ile çelişirse sendikalar işçi sınıfının yanında durmalıdır.

"- Eğitim kurumlarında işçi sınıfından ailelerin çocuklarına toplumdaki ağırlıkları kadar yer verilmelidir. Özellikle yüksek eğitim kurumlarında işçi sınıfından ailelerin çocuklarının oranı çok düşüktür. Bürokrasinin çocukları yüksek öğrenim görür. Sonuçta bürokrasi kendi kendini üretir. Bu, değişmelidir.

"- Tek parti sistemi kaldırılmalıdır. Çok partililiğe izin verilmelidir. Yalnızca komünist partisinin öncü rolünü benimseyenler vb. değil, gerçekten bağımsız partiler. Muhalefete tüm toplantı ve propaganda olanakları tanınmalıdır.

"- Sovyetler ülkedeki en tepe güç olmalıdır. Bunlara seçim özgür ve açık olmalıdır. Bu yolla partiyle devletin kaynaşması kaldırılmalıdır.

"- Devlet sırrı kavramı kaldırılmalıdır.

"- Akıl hastaneleri ve çalışma kampları siyasal amaçlar için kullanılmamalıdır.

"Bu önlemler bizim anladığımız anlamda bir sosyalist sistem yaratır. Özgürlüğü ve çok partililiğiyle bu demokrasi, burjuva parlamenter sistem değildir. Parti diktatörlüğünü kurumlaşmış bir proletarya diktatörlüğüyle değiştirmektir."*(İşçinin Sesi, Sayı: 341, 11 Kasım 1987)*

İşte Sovyetler, tam böyle bir yol ağzındadır. Kurumlaşmış bir proletarya diktatörlüğü mü, yoksa burjuva parlamenter yöne doğru kayış mı?

Kazlıçeşme'de işverenlerin sendikasızlaştırma, işten çıkarma, işçi alacaklarını ödememe tutumuna karşı

En iyi y l t plu saldırıdır

Kazlı işçisi, siyasal düzeyi, militanlığı ve yığınsallığı yüksek bir grev gerçekleştirmiş deneyimli, işçidir. İşverenlerin sendikasızlaştırma çabasının karşısında böyle bir üstünlüğe sahip olarak savaş veren sendikamız Deri-İş'in vereceği yanıt bellidir. Bütün işkolunda *sendikalaşma kampanyasına* hız vermek, militan eylemleri daha da yığınsallaştırarak yükseltmektir. İşten çıkarmalara karşı işli-işsiz işçi dayanışmasını somut örgütlemektir.

Rıza Canver

Bu yazımızda deri sanayiinin durumunu kısaca ele alacağız. Deri işyerlerindeki sınıf savaşımının seyrine, 1987 grevi sonrasında işyerlerindeki duruma ve bugünlerde yaygınlaşan işten çıkarmalar konusuna değineceğiz.

Deri sanayii ve Kazlıçeşme

Deri işkolu, ihracatta tuttuğu yer nedeniyle Türkiye burjuvazisinin en gözde sömürü ve talan alanlarından biridir. Deri sanayiinin 1700'lü yıllara dayanan bir geçmişi vardır. Özellikle devlet eliyle Sümerbank'ın kurulduğu 1920'-lerden bu yana derinden derine gelişen bu sanayi, bugün patlama noktasındadır.

Bu alanda, başlıca üretim bölgeleri olarak, sırasıyla İstanbul Kazlıçeşme, İzmit, İzmir, Uşak, Kula, Manisa ve Van sayılabilir. Ama çeşitli yönleriyle Kazlıçeşme, tüm Türkiye deri sanayiinin kilit ve lokomotif alanı oldu. (*Milliyet Aktüalite*, 22 Mayıs 1988) Deri ve deriden mamul mallar, ülkenin en önemli ihraç ürünleri arasında önemli yer tuttuğu için, istihdamın küçüklüğüne ve teknolojik geriliğine rağmen, deri sanayii, Türkiye burjuvazisi için önemli bir üretim alanıdır.

Deri işkolu, işverenler için önemli bir kâr kapısı, işçiler için ise olağanüstü kötü çalışma koşulları demektir.

Azgın sömürü, baskı ve talanın üzerinde gelişen tekelleşme sürecinde deri işverenleri, kârlarına kâr katarken, işçi sınıfına, "işçi sağlığı ve iş güvenliği" sözünün dahi konuşulmayacağı, "hayvanı bağlasak duramayacak" sözüne uygun bir biçimde, rutubetli ve asitli suların diz boyu aktığı loş izbelerde ve derme-çatma binalarda üretim yaptırıyorlar. İş kazaları ve ölümler, sömürü ve talanın artmasına paralel olarak artıyor. Bir süre önce, İzmir-Gökdere deri arıtma tesisinde, maske takmadıkları için ölen işçiler bunun en son örneğidir.

Bu koşullar altında, tüm deri sanayiinin ağırlıklı bir kısmını (% 80'ini, 5000'e yakın işçiyi istihdam eden 225 işyerini) içinde barındıran Kazlıçeşme deri işyerlerinde, kıran kırana bir sınıf kavgası sürüyor.

Kazlıçeşme'de bugünkü durum

1987 yılında yapılan ve 4 ay süren Kazlıçeşme grevi, korsan eylemleri, sokak kavgaları, işveren ve polisle çatışmaları ile, Türkiye çapında ses getiren militan ve yığınsal bir grev oldu. İşçi hareketinde siyasal içeriği de yükselten bu zorlu grevin sonunda Deri-İş Sendikası başarılı bir toplu sözleşme imzaladı.

Toplu sözleşmede "parasal bakımdan hedeflenen rakamlara varıldı, dahası bu sözleşme ile işçi haklarına, iktidarın koyduğu sınırlar" parçalandı. (*Deri-İş*, Sayı: 12) Siyasal savaşım düzeyi yüksek olan bu grev ve bağıtlanan sözleşme, işçi sınıfı için bir dönemeç oldu. Militan, yığınsal savaşımla kazanımların bağını gösterdi.

Grev döneminde sertleşen sınıf kavgası, grevden sonra da durulmadı. Kazlıçeşme volkanı işyeri direnişleri, fabrika işgalleri, yemek boykotları, işverene ve müdüre atılan dayaklar vb.ile püskürmeye devam etti. Kazlı işçisi, içinde yaşadığı, kendisine dayatılan, berbat koşullarda, azgın sömürü ve talana isyan etti, ediyor.

İşverenler cephesinde ise durum şöyle: Tekelleşmenin artmasıyla birlikte, işveren sendikasının yeni yönetimine azılı gericiler geldi. Örneğin, Kazlıçeşme Deri İşverenleri Sendikası'nın yönetim kurulu başkanı Alaattin Koşar, Koşar Dericilik'in sahibi olup, grev sırasında grev kırıcılığını örgütlediği için işçilerden dayak yiyen adamdır. İşyerlerinde sendikasızlaştırma çabasının önde gelenlerinden Kopuzlar işyerinin sahibi ve Boduroğlu'nun, Atlas Dericilik'in sahipleri, işveren sendikasının yeni yönetiminde yer alıyorlar.

İşveren sendikasında gericileşmenin hızlanması, son dönemde savaşıma yeni bir seyir kazandırmıştır. İşveren sendikası başkanı ve Koşar Dericilik'in sahibi, grev döneminde yediği dayağın da öfkesiyle, şürekasıyla birlikte deri işçilerinin biricik sendikasına karşı savaş açmıştır. Yalnız da değildir. Deri İşverenleri, deri işçilerine karşı örgütlü bir sendikasızlaştırma kampanyası yürütüyorlar.

Kazlı'da sınıf savaşı kızışıyor

Kazlı'da savaşım kızışmaktadır. Grevden bu yana Kazlı'da 1000'i aşkın işçi işten atılmış, birçok işyerinde sendikasızlaştırma yönünde girişimler başlatılmıştır. 1987 grevinin başarısıyla önemli bir darbe yiyen deri işverenleri, şimdi bunun intikamını almak istiyorlar. Bunun için de deri işçisinin biricik sendikal örgütüne saldırıyor, Deri-İş'i çökertmeye çabalıyorlar. Deri-İş sendikası, birçok yeni işyerinde yetki kazanırken, birçoğunda da sendikasızlaştırma kampanyasının etkisiyle yetki *kaybetmektedir.*

İşverenler, sendikasızlaştırma çabalarında, önce Kopuzlar'da belli bir başarı elde ettiler. Bunu işçiler, eyleme geçerek, fabrika önünde toplanıp, sloganlar atarak protesto ettiler. (Bu işyerinin sahibi, işveren sendikasının yeni yönetim kurulundadır.) Ardından savaşım Koşar Dericilik'te odaklaştı, Deri-İş'e yetki kaybettirildi. İşçiler, buna da yine protesto eylemleriyle karşılık verdiler. (Bu işyerinin sahibi de azgın işçi düşmanı sendika başkanı, Alattin Koşar'dır.) Ardından Sahil Deri, Başak Deri, Tekin Deri, Soydan Deri gibi işyerlerinde sendikasızlaştırma girişimlerine hız verildi. Son üç aydır, artan oranda sendikasızlaştırma girişiminin olduğu işyerleri arasında Erdersan, Atlas, Uğur, Kale, Erdivan, Demsan ve Aslan Dericilik var. Bu işyerlerinde kıran kırana bir işveren-sendika mücadelesi sürüyor.

İşverenler, sendikasızlaştırma çabalarında, yasalardan yararlanıyorlar. Örneğin, işyeri ya isim değiştiriyor, ya "iş yok" diye işçi çıkarıyor, ya da yer değiştiriyor. Tüm bunlar işçi sendikası için yeniden sendikal örgütlenme anlamına geliyor.

Sendikasızlaştırma çabasının bir nedeni, önümüzdeki aylarda, 1989 toplu sözleşmesi için yetki tespitinin istenecek olmasıdır. Deri işverenleri, karşılarında, militan, savaşkan Deri-İş'i görmek istemiyorlar. Onun önünü, daha yetki aşamasında kapamak için yırtınıyorlar.

Ancak, sendikasızlaştırma çalışmaları, deri işçilerinin çelikten birliği karşısında istenilen hedefe varmıyor. İşçiler, militan kavgayı yükseltiyorlar. Şimdi, Kazlı'da genel bir direniş yapılması konusu tartışılıyor.

İşten çıkarmalara karşı işli-işsiz işçi dayanışması!

Deri sanayiinde tekelleşme hızla ilerlerken, işten çıkarmalar da artıyor. Grevden sonra ve özellikle son dönemde, işçi çıkarmalar olabildiğince arttı. İşten çıkarmalarda başı şu anda Boduroğlu Dericilik çekiyor. Ardından Önsan, Yükseller, Münir Çağlar, Soydan, S. Güzelce, Nur, Koç Dericilik işyerini sayabiliriz. Bunlar arasında bazı işletmelerin Bursa'ya kaçtığını ve sendika olmadığını düşünerek sömürü ve talanlarını orada sürdürmeyi kararlaştırdıklarını öğreniyoruz. (Örneğin, Münir Çağlar Dericilik.) Ama, sendikamız orada da başarıyla örgütlenmektedir.

Öte yandan işverenler, hem bir yandan büyük kâr elde ediyorlar, hem de, işçi alacaklarını, ücret ve sözleşmeyle doğan hakları ödememek için çaba gösteriyorlar. Boduroğlu, Koşar Dericilik, Dayak Dericilik... Örnekler saymakla bitmez. (Tabii, ücretler gününde ödenmediğinden, ikramiyeler vb. sosyal haklar verilmediğinden, fabrikalarda tekil direnişler de Kazlıçeşme'nin günlük, sıradan yaşamı durumuna gelmiş bulunuyor.)

Bu durumun çeşitli nedenleri var. 1987 grevi, deri ihracatçılarının dünya piyasasındaki yerini bir ölçüde sarstı, küçük firmalar bunalıma girdi. Bu firmalar büyüklerle rekabeti işçiyi azgınca sömürerek, hak mak vermeyerek sürdürmeye çalışıyorlar. Öte yandan tekelleşme sürecinde, ihracattan sağlanan gelirlere daha çok el koyan ve küçüklerin bazılarını da yutan büyük firmalar ise rasyonalizasyona ve otomasyona gidiyorlar ve rahatça işçi atmak istiyorlar. Böylece büyüklü küçüklü işverenler militan sendikalı işçilerden kurtulma, işçileri sendikasızlaştırma amacında birleşiyorlar. Kısacası, işçi çıkarmalar, sendikasızlaştırma girişimleri, işçi alacaklarını ödememe, vb. işverenlerin "kâr, daha fazla kâr, en yüksek kâr" elde etme, çabasının ayrılmaz parçasıdır.

Ne yapmalı?

Kazlı işçisi, siyasal düzeyi, militanlığı ve yığınsallığı yüksek bir grev gerçekleştirmiş, deneyimli işçidir. İşverenlerin sendikasızlaştırma çabasının karşısında böyle bir üstünlüğe sahip olarak savaş veren sendikamız Deri-İş'in, vereceği yanıt bellidir: Bütün deri işkolunda savaşımı yükseltmek, *sendikalaşma kampanyasına* hız vermek, eskisinden daha militan, daha yığınsal eylemler koymaktır. Türk-İş'te sendikal birliği daha da pekiştirmektir. İşten çıkarmalara karşı işli-işsiz işçi dayanışmasını somut örgütlemektir.

İşli-işsiz işçi dayanışmasının somut bir örgütlenme yolu, İşçi Dayanışma Sandığı'nın kurulmasıdır.

Öte yandan, deri konfeksiyon dalında çalışan ve Teksif'te örgütlü olan sınıf kardeşlerimizle omuz omuza birlikte, toplu savaşımı, 35 saatlik iş haftası kavgasını yükseltmek, deri işverenlerine "dur" demede önemli bir adım olacaktır.

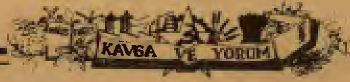
İşverenler için faizsiz kredi sayılan işçi alacaklarını son kuruşuna kadar almak, militan, yığınsal kavgayı herbir işyerinde yükseltmekle olanaklıdır.

Ama unutmayalım ki işverenler, yalnızca Kazlı'da değil, tüm işkollarında işçi sınıfının düşmanıdırlar. Onlar, devletleriyle karşımızdadırlar. *Sorun siyasaldır.* işçilerin partisi TKP'nin siyasal çözüm önerisi ise, yaşamın değiştirilmesi tek çare olan *devrimdir.* Grev okulunda çok şey öğrenen Kazlı işçisi, bugün bu bilinçle partisiyle kucaklaşmakta, direnişlerde, boykotlarda, mitinglerde, salon toplantılarında dövüşe, dövüşe partisinde siyasal birliğini kurmaktadır.

TKP'mizde safları sıklaştıralım. Kurtuluşumuzun güvencesi, silahımız partidir.

Tek büyük işçi, tek silah parti, tek yol devrim!

Fabrikalardan makine sesinden
önce *İşçinin Sesi* gelecek!
Yıl: 14, Sayı: 359, 8 Ağustos 1988

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

Tek büyük işçi sınıfı!
Tek silah illegal parti!
Tek yol devrim!

1979 yılında partimizde büyük bir kavga patlak vermiş ve bununla birlikte derin bir ayrışma gerçekleşmişti

TKP'DE KAVGANIN TARİHÇESİ VIII

Aramıza yeni katılan ve parti içi kavgayı yaşamamış olan yoldaşlarımız, bizden, kavganın tarihçesine ilişkin seçme bilgilerin yeniden yayınlanmasını istemişlerdi. Bu isteği yerine getirmek üzere yayınlamaya başladığımız derleme dizisinin, bu sayımızda sekizincisini yayınlıyoruz.

Geçen sayımızda, kavganın altında yatan ana görüş ayrılıklarını ele almaya başlamıştık. Bu sayımızda, tüm ayrılıkların göbeğinde duran, burjuvaziyi değerlendirme konusunda, Yürükoğlu yoldaşımızın yazdığı, gazetenin 113-114. ve 115-116. sayılarında yayınlanmış olan uzun yazısının ikinci bölümünü bazı kısaltmalarla veriyoruz.

İLERİ DEMOKRATİK HALK DEVRİMİNDE TEKELDIŞI BURJUVAZİ

R. Yürükoğlu

I
TÜRKİYE'DE TEKELDIŞI BURJUVAZİNİN NİTELİĞİ

Geçen yazımızdan çıkan sonuç, liberal burjuvazinin (oportünistlerin "ulusal burjuvazi" dedikleri) tekel dışı burjuvazi olarak anlaşılması gerektiğidir. Kaldığımız yerden sürdürürsek, tekel dışı burjuvazinin toplumsal ve siyasal niteliğini ("cibilliyetini") belirleyen şey, onun halk sınıflarıyla ve burjuvazinin tekelci kesimiyle olan çelişkilerinin yapısıdır. Biz bu çelişkiler arasından konumuzu ilgilendirenlere bakalım.

Tekeldışı burjuvazi ile tekelci burjuvazi arasındaki çelişkilerin yapısı

Bizim oportünistlerimizn çok vulgar bir ekonomi ve toplum anlayışları vardır. Onlar, liberal burjuvazi ile tekeller ve emperyalizm arasındaki çelişkiler üstüne yazarlar da yazarlar. İleri demokratik halk devriminde bağlaşıklar konusunu getirir, bu çelişkilerin üstüne kurarlar. Liberal burjuvaziyi devrimin ve devrim için kurulacak cephenin vazgeçilmez ögesi yaparlar. Neden? Tekeldışı burjuvazinin tekellerle çelişkisi vardır.

Tekelci sermaye ile tekeldışı sermaye arasında çelişkiler vardır ve bu çelişkilerin toplumsal ve siyasal yaşamda oynadığı bir rol vardır. Ama unutulmamalıdır ki, kapitalist ekonomide bu iki sermaye çeşidi "iki karşılıklı dıştalayan" varlık değildir. İkisi de tekelci kapitalizmin egemen olduğu formasyonun parçalarıdır. Bu demektir ki, bu iki sermaye biçimi arasında çelişkiler olduğu kadar karşılıklı yarar ilişkisi de vardır. Aralarındaki çelişkiler bu ilişkileri içinde doğar.

Tekelci sermaye için tekeldışı sermayenin varlığını ve yeniden üretimini *yararlı* ve *gerekli* kılan bir dizi ekonomik neden vardır. Onun için, "tekeller tekeldışı sermayeyi yutar, yok eder" yollu tek taraflı, vulgar oportünist tekerlemelere karşı uyanık olmak gerekir. Evet, küçük ve orta kapitalistler ve de özellikle küçük meta üreticileri arasında iflaslar, erimeler, yutulmalar hiç değişmeyen bir ekonomik eğilimdir. Ne var ki, gidenin yerini yenisi, tekellere göbeğinden bağlı olanı alır. Bu da sürekli bir eğilimdir.

Tekelci sermaye için, tekeldışı sermayenin varlığı ve yeniden üretiminin yararlı ve gerekli kılan bazı nedenleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Tekeldışı sermaye her zaman daha az kârlı alanlarda iş görür. Bu, tekelci sermaye için çok yararlı bir iş bölümüdür. Böylelikle, az kârlı alanlarla uğraşmak durumunda kalmadan o alanlarda yaratılan değere de el atar.

2. İşgücü arzındaki yenilemeler ve tekel dışı kesimin genellikle düşük emek verimliliği nedeniyle bu kesim bir anlamda tekelci sermayenin istediği yüksek nitelikli, deneyimli işçinin yetiştirildiği "emek okulu" görevi görür.

(...)

3. Tekeldışı sermaye, aynı zamanda, yaygın ve içiçe geçmiş tekel üretiminde *"geri üretim hattı"* olarak görev görür. Sürekli ve büyük ölçekte üretim yapan birimlerin alt gereklerini karşılar. En güzel örneği, otomobil parçaları endüstrisidir. Türkiye'deki yaygın deyimiyle *"yan sanayi"* işte bu çeşit tekellere bağlanmış küçük burjuva ve tekel dışı burjuva üretimine verilen addır. Aslında, "alt sanayi" demek gerekir.

Daha da sayılabilir. Bu örnekler, tekeldışı sermayenin tekellerin nasıl işine yaradığının örnekleridir. Tekellerin altında tekeldışı sermayenin yaşayabilmesinin ana nedeni değildir.

Tekeldışı sermayenin, tekellerin yanı başında varlığını inatçı biçimde sürdürebilmesinin *ana nedeni*, bu iki sermaye *aynı* üretim biçiminin iki değişik anını (moment) temsil ediyor olmasıdır. Tekeldışı sermaye serbest rekabet dönemini, tekelci sermaye tekelci kapitalizm dönemini temsil eder. Böyle bir ilişki içinde, tekelci sermayenin tekeldışı sermayeyi dağıtış süreci, bir üretim biçiminin bir başka üretim biçimini ortadan kaldırması gibi işlemez. Örneğin, kapitalizm altında feodal kalıntılar yaşamlarını kendi içlerine kapalı olarak sürdürürler ve kapitalizm sızdıkça yok olurlar. Oysa tekeldışı sermaye, tekelci kapitalizm altında *yeniden* ürer. Bu, rekabetçi kapitalizmin, tekellerin egemenliği altında kendini yeniden üretmesidir. Böylece, tekeldışı sermaye, bir yandan sürekli olarak ortadan kalkarken, öte yandan sürekli yeniden doğar.

Tekelci sermaye ile tekeldışı sermaye tek bir yapının,*tekelci sermayenin genişletilmiş yeniden üretimi* sürecinin parçalarıdır. Ve de ikisi birlikte, *emperyalist finans-kapitalin genişletilmiş yeniden üretimi* sürecinin parçasıdır. *"Ekonomik bağımlılık"* olarak tanımladığımız ilişkinin altında bu gerçek yatar. Türkiye "ulusal burjuvazi"si ya da "ulusal tekelci burjuvazi"si bu gerçeğin dışında değildir!

Yukarıda değindiğimiz ekonomik olguya bağlı olarak, Türkiye' de tekelci kapitalizm gelişip güçlendikçe, tekeldışı sermayenin tekelci sermayeye bağımlılığı da artmaktadır. Oportünistler ise, finans-kapital güçlendikçe, tekeldışı burjuvazi daha da devrimcileşiyor sonucuna çıkan bir mantık yürütüyorlar.

Türkiye'de finans-kapital güçlendikçe, tekeldışı sermayenin tekellere bağımlılığının artmakta oluşunun başlıca *üç* göstergesi vardır.

Türkiye'de son yıllarda iyice belirginleşen "yan sanayi" olgusu, kapitalizm derinleştikçe tekeldışı sermayenin giderek daha büyük bölüğünün tekellerin *"taban örgütü"* gibi işlev görmeye başladığının birinci göstergesidir. Bu durum en güzel *alt sözleşmeler* örneğinde görülür. Tekeller, pek çok küçük ve orta işletme ile alt sözleşmeler yaparak, onlara kendileri için gerekli bazı küçük parçaları ürettiriyorlar. Bu çeşit alt sözleşmelerin ekonomik yaşamda taşıdığı anlam çok önemlidir. Alt sözleşme yoluyla tekele bağlı üretime koyulan orta ya da küçük işyeri sahibi "hukuksal" açıdan hâlâ işletmesinin mülkiyetine sahiptir ama kendi üretim araçlarının kullanımında artık fiili güç ve yetki sahibi değildir. Gerçek ekonomik güç, karar, yetki o işletmenin üretimini kendine kapatan tekele geçmiştir.

Tekellerin, güçlendikçe tekeldışı sermayeyi toplumsal işbölümünde giderek daha düşük verimliliğe sahip alanlara sınırlaması, tekeldışı sermayenin bağımlılığını artıran bir başka gelişimidir

Küçük ve orta işletmelerin yeniden üretim sürecinde sınırlı finansman

gücüne sahip oluşu nedeniyle finans-kapitale, bankalara, kredi kuruluşlarına tam anlamıyla bağlı kalışı da aynı biçimde bağımlılığını artırmaktadır.

Böylece, ileri kapitalist-emperyalist ülkelerde çok ilerlemiş bir süreç Türkiye'de de hızla yol almaktadır. Finans-kapital güçlendikçe, tekeldışı sermayenin giderek daha büyük bölüğü biçimsel sahipliği saklı tutarken, gerçekte *tekelci sermayeye bağlı üretim birimleri* durumunu almaktadır. Böyle işletmelerin ise, kapitalizmin ilk dönemindeki bağımsız girişimciyle uzak yakın benzerliği kalmadığı açıktır.

İşte tekeldışı burjuvazi ile tekelci burjuvazi arasındaki çelişkilerin kapsamı, yoğunluğu ve şiddeti yukarıda kısaca özetlemeğe çalıştığımız iki özelliğin *(yani tekelci sermayenin hegemonyası altında bağımlılık ve karşılıklı yarar)* ekseni içinde ve finans-kapitalin somut olarak ulaştığı *gelişme aşamasına* bağlı olarak belirlenir.

Tekeller ekonomide daha işin başında iken, daha yeni gelişirken tekelci sermaye ile tekeldışı sermaye arasındaki çelişkiler çok daha keskindir. Tekeldışı sermayenin ekonomide hâlâ güçlü dayanak noktaları ve daha belirgin bağımsızlığı vardır.

Tekeller yeterince güçlendiğinde, finans-kapital ekonominin *"yönetim tepeleri"*ni ve devleti ele geçirdiğinde iki sermaye türünün çelişkilerinin içinde yer aldığı ortam değişir. Tekelci sermaye, tekeldışı sermaye üstünde hegemonyasını kurmuş, onu kendine bağlamıştır. Bir anlamda *"alt-üst"* ilişkisi doğmuştur. Bundan sonra, iki sermaye türü arasındaki çelişkiler bu "alt-üst" ilişkisi içinde yürür.

Bu, *organik bir iç ilişki* demektir. Binbir görünür ve görünmez bağla tekellere bağlanan tekeldışı sermaye, tekelci sermayenin içine düştüğü her ciddi bunalımda öncelikle, hatta tekelci sermayeden daha önce etkilenecektir. Örneğin, işçi sınıfının tekellere karşı yükselteceği her çeşit hak alma savaşımı *öncelikle* tekeldışı burjuvaziyi vuracaktır. Onun sermaye birikimi, ekonomik gücü tekelci burjuvaziyle kıyaslanmayacak denli dar manevra alanı sağlamaktadır. Böylece tekelleri, tekeldışı burjuvaziden ayrı yakalamak giderek zorlaşır, çünkü tekeldışı sermaye giderek özerkliğini yitirmektedir.

Burada bir noktaya dikkat çekelim. Söylediklerimizden, tekelci sermaye ile tekeldışı sermaye arasındaki çelişkilerin kalktığı sonucu hiçbir şekilde çıkartılamaz. Ancak bu çelişkilerin tekeldışı burjuvaziyi, oportünistlerin sandığı gibi, tekellere ve emperyalizme karşı anlamlı, esaslı bir karşı çıkışa götüremeyeceği sonucu çıkarılabilir.

Son bir nokta. Tekeldışı burjuvazinin giderek artan oranda iç ve dış tekelci sermayeye bağımlı oluşu ve de elde ettiği artık-değerin giderek artan oranını iç ve dış tekellere kaptırışı hiç bir şekilde tekeldışı burjuvazinin yerli tekelci burjuvazi ve emperyalizm tarafından *sömürüldüğü anlamına gelmez.* Tekeldışı burjuvazinin tekelci burjuvazi tarafından "sömürüldüğü" tezi Fransa'daki "anti-tekel bağlaşıklık" stratejisinde yer alan, bizce sınıf uzlaşmacılığının temeli olan bir tezdir! (TKP'nin Üçüncü Programı da aynı anlayışla işlenmiştir.)

Tekeldışı burjuvaziyi sömürülen bir toplumsal güç olarak ele alıp halk sınıflarının yanına koymak aslında Maocuların enternasyonal düzeyde yaptığı çarpıtmayı ülkeler düzeyinde yinelemek anlamına gelir. Maocular'ın üç dünya teorisi, bağımlı ve sömürülen, hatta bazı emperyalist ülkelerin sömürücü sınıflarını sömürülen halk yığınlarının yanına sıkıştırıyor. Bu da öyle. Tekeldışı burjuvaziyi, yerli tekellerin ve emperyalizmin "sömürdüğü" bir kesim olarak sömürülen halk sınıfları arasına katıyor. Bu anlayışın sonucunu TKP üst yönetimini tutan oportünistlerin tutumunda açıkça izliyoruz. İleri demokratik halk devriminde tekeldışı burjuvazi halk sınıflarının yanında cepheye ve devrime ancak böyle bir anlayış sonucunda yaldızlı davetiyelerle çağrılabilir.

Gerçekte tekeldışı burjuvazi sömürülen değil, *sömüren* bir kesimdir. Sömürü ilişkisi bir *bütün* olarak burjuvazi ile işçi sınıfı, köylülük ve kent küçük burjuvazisi arasındadır. Tekeldışı burjuvazinin elde ettiği sömürünün bir bölümünü yerli ve yabancı tekellere kaptırmak zorunda kalışı, onun sömürüldüğünü değil, sömürdüğünün bir bölümünü kaptırdığını gösterir. Sömürülen yine o tekeldışı burjuvazinin çalıştırdığı işçi ve ürettiği değere el konan küçük üreticidir. Tersini düşünecek olursak, yerli finans-kapital de emperyalizm tarafından sömürülüyor! sonucuna varmak zorundayız. Hatta, örneğin İngiliz emperyalistleri de ABD emperyalistlerince sömürülüyordur!

Tekeldışı burjuvazi ile küçük burjuvazi arasındaki çelişkilerin yapısı

Küçük burjuvazi ile tekeldışı, ya da tekelci burjuvazi arasında kesin, belirleyici bir fark, daha açıkçası *sınıf farkı* vardır. Küçük burjuvazi, burjuvazinin küçüğü demek değildir. Burjuvazinin parçası değildir. Küçük burjuvazi özellikler taşır ama kazancının çoğunluğu kendi emeğinden gelir. Tekeldışı burjuvazinin geliri ise ücretli emek sömürüsüne dayanır. Tekeldışı burjuvazi, sömürgen bir sınıf olan burjuvazinin parçasıdır.

Küçük burjuvazi ile burjuvazi arasındaki fark, ilk bakışta, kullanılan işçi sayısı ile belirlenen bir küçüklük-büyüklük, yani *nicelik* farkı gibi gözükür. Oysa aradaki fark, bu niceliğin yarattığı *niteliksel* bir farktır.

Örneğin, bir çırak çalıştıran marangozla, 8 işçi çalıştıran mobilyacı arasındaki fark, o mobilyacıyla 9 işçi çalıştıran bir mobilyacı arasındaki gibi bir fark değildir. Marangoz küçük burjuvadır. İki mobilyacı, biri ötekinden daha varlıklı küçük kapitalistlerdir.

Bu çizgiyi çekebilmenin canalıcı önemi vardır. Yoksa "küçük işletmeler" tekerlemesinin tuzağına düşersin. Bu da, tekerlemeyi geveleyenin eğilimine göre ya tekeldışı burjuvazinin önemli kesimini küçük burjuvazi içine, ya da küçük burjuvazinin önemli kesimini liberal burjuvazi içine sokmak anlamına gelir. Sonuçta devrimin bağlaşıkları konusu çıkmaza girer.

Küçük burjuvaziyle, burjuvaziyi ayıran farkın niteliksel, *sınıfsal* oluşunun getirdiği çok önemli bir sonuç vardır. Küçük burjuvaziyle burjuvazi arasındaki çelişkiler, burjuvazinin iç çelişkilerinden farklıdır. Burjuvazinin iç çelişkileri, *sömürünün paylaşımından* doğan çelişkilerdir. Oysa burjuvaziyle küçük burjuvazi arasında sömürü ilişkisi de vardır. Burjuvazi, küçük burjuvaziyi de sömürmekte, yarattığı değere el koymaktadır.

Küçük burjuvaziyle burjuvazi, özellikle tekelciler arasındaki çelişkiler günümüz koşullarında oldukça karmaşıklaşmıştır. Devrimimizin en temel konularından biri olan küçük burjuvazinin devrimci olanaklarını belirleyecek bu konumun, küçük burjuvazi üstüne yapılacak bir çalışmada incelenmesi gerekir. Yalnız şunu belirterek geçelim ki, burjuvazinin, özellikle onun tekelci kesiminin günümüzde küçük burjuvazi üstüne yaptığı etki *iki* yönlüdür.

Bir yanda *geleneksel* küçük burjuvazi hızla erimekte, yoksullaşmakta, proleterleşmektedir. Bu durum, bu kesimde şiddetli tepkiler oluşturmaktadır. Öte yanda, aynen tekeldışı burjuva ile ilişkisinde olduğu gibi, bu eriyen geleneksel küçük burjuvazinin yerini yenisi ve tekelci kapitalizme yamalısı, bağımlığı almaktadır. Örneğin terziler, kunduracılar yok olurken, "yan sanayici" küçük burjuvalar, vb. gelişmektedir.

Bu iki yönlü etki, küçük burjuvazi içinde çok karmaşık ve çelişkili süreçler yaratmaktadır. Ama genelinde tekelci burjuvazinin bu kesimin üstüne olan etkisi tekeldışı burjuvaziye olduğundan çok daha ağır ve bunaltıcıdır.

Tekeldışı burjuvazinin içindeki çelişkilerin yapısı

Tekeldışı burjuvazinin de içinde çelişkiler vardır. Küçük-orta işletme ayrımı, bu çelişkileri bir dereceye dek anlatabilir. Küçük kapitalistin ekonomik durumu daha oynak, daha güçsüzdür, kendisi küçük burjuvaziye hem ekonomik konum, hem kafa yapısı olarak oldukça yakındır. Orta kapitalist daha iyi durumdadır, vb. Dediğimiz gibi, küçük-orta sermaye ayrımı, tekeldışı sermayenin içindeki çelişkileri bir dereceye dek açıklayabilir.

Türkiye'de kapitalizm *derinleştikçe*, hem kendi içinde, hem enternasyonal alanda *iş bölümü* ve giderek *entegrasyon* ilerledikçe tekeldışı sermayenin iç çelişkileri de giderek onun *iç* ve *dış* tekelci sermayeye olan bağımlılığının yapısından kaynaklanmaktadır. Nasıl yerli tekelci burjuvazinin içindeki çelişkiler giderek daha fazla oranda emperyalizmin çelişkilerinin Türkiye'deki yansıması anlamını taşıyorsa, bu da öyledir. Emperyalizme bağımlı kapitalizm *derinleştikçe*, tekeldışı sermayenin içindeki çelişkiler giderek daha fazla oranda emperyalizmin ve yerli tekelci sermayenin içindeki çelişkilerin kendi düzeyinde bir izdüşümü olarak ortaya çıkmaktadır. Tekeldışı sermayenin çelişkilerinin tekeldışı düzeyde yeniden üretimi olmaktadır.

Biraz daha somutlayalım. Tekeldışı sermaye tekelci sermayeye bağımlıdır. Ekonominin genel işleyişi yanında bu bağımlılık, belirli tekeldışı işletmelerin alt sözleşmelerle ya da çeşitli başka yollarla belirli tekelci işletmelere bağlanması ile ortaya çıkar. Böylece bu belirli tekelci işletmeler arasındaki rekabet ve çelişkiler, onlara bağlanmış tekeldışı işletmeler arasında doğrudan yansır.

Tekeldışı sermayenin iç çelişkilerinin bu özelliği, onun *bir bütün olarak* tekelci sermayeye karşı direnişini giderek olanaksızlaştıran en önemli nedendir. Tekeldışı sermayenin giderek tekelci sermayenin "taban örgütü" olarak işlev görmesi süreci böylece, tekeldışı burjuvazinin tekelci burjuvaziye karşı direnişindeki *siyasal birliği* kırar, onun etkin bir toplumsal güç olarak işleyişini giderek ortadan kaldırır.

Burjuvazi-emperyalizm ilişkileri ve genel değerlendirme

Tekeldışı olsun, tekelci olsun Türkiye burjuvazisi uluslararası kapitalist işbölümü içinde emperyalizme bağımlıdır. Bu bağımlılığın mekanizması, yerli burjuvazinin çeşitli guruplarını değişik biçimde etkiler. Yukarıda da değindiğimiz gibi, bu etkileyişte sermaye-işletme büyüklüğü herşey değildir. Bunun yanı sıra başka ögeler de etkileyicidir.

Türkiye burjuvazisiyle emperyalizm ilişkileri, birbirine bir dereceye dek izdüşen *iki düzeyde* ele alınmalıdır. *Birincisi,* emperyalist sermaye ile tekeldışı ya da tekelcisi olsun yerli sermaye arasındaki çelişkiler genelinde egemen-yönetilen ilişkisi olarak ortaya çıkmaktadır. *İkincisi,* emperyalist sermaye ile yerli sermaye (tekeldışı ve tekelci) arasındaki çelişkiler, kapitalizm derinleştikçe artan oranda emperyalist sermayenin kendi çelişkilerinin yerli sermaye içinde yeniden üretimi olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye burjuvazisinin iç çelişkilerinin giderek büyüyen bölüğünün, emperyalizmin kendi çelişkilerinin yansıması oluşu, Türkiye burjuvazisinin yapısına, iç çelişkilerine ve emperyalizmle ilişkilerine, yeni, *üçüncü* bir boyut getirmektedir.

Birinci boyut, yerli burjuvazinin kendi içindeki güç hiyerarşisidir. Küçük-orta-büyük kapitalist, ya da tekeldışı-tekelci kapitalist ayrımları bu güç hiyerarşisinin anlatımlarıdır.

İkinci boyut, yerli burjuvazinin birinci boyuta yani kendi içindeki güç hiyerarşisine tutarlı olarak emperyalizmle olan ilişkisidir. Yerli tekelci burjuvazinin emperyalizmin işbirlikçisi (ki bu yerli tekelci burjuvaziyle emperyalizm arasında çelişki olmadığı anlamına gelmez), tekeldışı burjuvazinin emperyalizme (hiç olmazsa nesnel olarak) karşılığı ayrımı bu ikinci boyutun anlatımıdır.

Üçüncü boyut, yerli burjuvazinin iç çelişkilerinin giderek artan bölüğü emperyalist çelişkilerin yansıması olduğundan bu çeşit çelişkiler, küçük-orta-büyük kapitalistleri ya da tekeldışı ve tekelci kapitalistleri *dikey* olarak dilimler. Böylece, genel olarak yerli burjuvazi ve özel olarak da tekeldışı (liberal) burjuvazi iyice *heterojen* bir yapı kazanır.

Bu genelleme, bizce tüm geçiş kuşağı ülkelerinde ve azgelişmiş ülkelerde kapitalizmin ve devlet tekelci kapitalizminin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak değişik ölçülerde geçerlidir. Bu ülkelerin emperyalist sermayenin yeniden üretimi sürecinin içinde yer alması, uluslararası işbölümünde ve "sermayenin, emperyalist sermayenin hegemonyasında uluslararası yoğunlaşması" sürecinde, çok çeşitli bağımlılık bağlarını yanında getirir. Bu gelişimin *iki sonucu* vardır. Birincisi, yerli burjuvazinin elinde üretilen artık-değerin bir bölümünün emperyalist sermayeye

transferidir, ki bu yerli burjuvazi ile emperyalizm arasındaki *çelişkilerin ekonomik temelidir. İkincisi,* yerli tekeldışı burjuvazinin, ulusal burjuvazinin az gelişmiş ülkelerde tarihsel olarak ortaya çıktığı dönemdeki yapısından çok daha *varoluşu ile bağımlı* olmasıdır.

Bu söylediklerimizden çıkan sonuç şudur ki, *Türkiye'de tekeldışı burjuvazi "anti-emperyalist" bir toplumsal güç değildir.* Tekeldışı burjuvaziyle emperyalizm ve yerli tekelci burjuvazi arasında önemli çelişkiler vardır. Bunlar ortadan kalkmamıştır ve toplumsal yaşamda oynadıkları bir rol de vardır. Ne var ki, bu çelişkiler yerli tekeldışı burjuvaziyi artık emperyalizme karşı *kararlı*, etkin, *özerk* ya da *bağımsız* bir güç olmaya götüremez.

Bu bölümü bitirmeden önce bir noktayı daha vurgulamak gerekir. Bizim söylediklerimiz, tekeldışı burjuvazinin tümü için bir genellemedir. Oysa tekeldışı burjuvazi heterojen bir guruptur. Tekeldışı burjuvazinin alt kesimlerinin, ekonomik yönden en güçsüz kesimlerinin, emperyalizme en az doğrudan bağlı kesimlerinin (ki siyasal sahnede sol sosyal-demokratlarca temsil ediliyorlar) konumu öteki kesimlere göreli olarak daha ileridir. Bu farklılığı devrimci durum ortamına oturtunca, tekeldışı burjuvazi içindeki ayrışmanın, çatışmanın kızışması ve siyasal sahneye yansıması sonucu doğar. Türkiye'de CHP içinde olanlar bu gelişimin yansımasıdır.

Tekeldışı burjuvazinin sözünü ettiğimiz heterojenliği ve bunun devrimci durum ortamıyla birleşmesi, tekeldışı burjuvazi içinden tekellere ve emperyalizme *gerçekten* karşı siyasal temsilciler ya da guruplar fırlatabilir. Ve bu guruplar, Marks'ın *Manifesto*'da değindiği gibi yaşanacak bir devrim sırasında halk sınıflarının siyasal ordusu içinde yer alabilir.

Ne var ki, bu "kayıtlar", tüm heterojenliği içinde, tekeldışı burjuvazinin herhangi bir kesiminin *gerçek* anti-emperyalist, *gerçek* anti-tekelci olduğu anlamına gelmez. Belirli bir toplumsal gurubun ekonomik ve toplumsal açıdan değerlendirilmesi ile o gurubun içinden az sayıda "dönek" çıkması birbiriyle çelişmez. Bu konuya daha sonra döneceğiz.

Şimdi en başa, oportünistlerin "ulusal burjuvazinin üstün yetenekleri" üstüne yaptıkları saptamalara dönelim ve kendi sıralamamızı yapalım:

1. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi devrimci bir güç değildir, devrimci bir program uygulayamaz.
2. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi gerçek bir halk hükümetinden, ileri demokratik düzenden yana değildir (ki bu, komünistlere göre devrimle gelecek düzenin adıdır).
3. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi anti-emperyalist değildir (ki, bu Türkiye'nin bugününde temel olarak emperyalist ekonomik ilişkilerden bağımsızlık istemek demektir.)
4. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi cephenin temel direklerinden olmadığı gibi, halk sınıflarının devrim için kurulacak cephesinde yer de almayacaktır.
5. Türkiye'de tekeldışı burjuvazinin ileri demokratik halk devrimi iktidarını (ki komünistler bu iktidarı işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğü olarak belirlemişlerdir) halk sınıflarıyla paylaşacağı görüşü de gülünçtür.

II
İLERİ DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ VE TEKELDIŞI BURJUVAZİ

TKP'nin oportünist ve ortacı üst yönetiminin, liberal burjuvaziyi ileri demokratik düzenden, gerçek bir halk iktidarından yana devrimci bir güç olarak gördüklerini ve de devrim için kurulacak "UDC"yi ve devrimden sonraki iktidarı onunla paylaşmayı düşündüklerini örnekleri ile görmüştük.

Oportünistler, hakkını verelim, bu anlayışlarıyla tutarlı bir siyasal-çizgi izlediler. Liberal burjuvazi devrimden yüz çevirmesin diye savaşımı onun kabul edebileceği sınırlara hapsettiler. Liberal burjuvazinin "UDC'deki yeri alması" uğruna ödün üstüne ödün verdiler. Kuyrukçuluk bu tutumun sürekli siyaseti oldu. Devrimci zor kullanım, devrim, can güvenliği komiteleri gibi kavramlar, "serüvencilik" oldu. Lenin'in sınıf savaşımının en yüksek biçimi diye tanımladığı iç savaş, "kardeş kavgası" olarak ilan edildi.

Oportünistler bir yandan bu *suçları* işlerken, öte yandan kendilerini suçüstü yakalayan Lenincilere karşı aşağılık bir yalan ve fiziksel saldırı kampanyası ile yürüdüler. (Sökmedi!) (...)

Devrimimizin ana sorunu olan kent ve kır burjuvazisini kazanma boylu boyunca önümüzde dururken, böyle yöntemlerle liberal burjuvazi "kazanma" en başa alındı.

Türkiye'de tekeldışı burjuvazi devrimci değildir

Oportünistlerin liberal burjuvaziyle bağlaşıklık konusunu başa almalarının nedeni, liberal burjuvaziyle tekelci burjuvazi arasındaki çelişkilerden kalkarak, "liberal burjuvazi devrimci bir güçtür, devrimde potansiyel bağlaşıktır" tezine varmalarıdır.

Atılım, "ulusal burjuvazi"yle, bazen de onun "sola açılan" kesimiyle cepheleşme için yaptığı binlerce yakarmanın birinde şöyle diyor:

> "Kendilerine sosyalist diyenlerden kimileri bu güncel soruna çok dar açıdan yanaşıyorlar. *Kimi zaman ayrışım yapmadan, burjuvazinin hepsini bir çuvala dolduruyorlar.*" (*Atılım*, Mayıs 1975, "Bağlaşıklık Sorunu")

Atılım'ın dediği yanlışı yapanlar varsa (ki var) bu açık bir yanlıştır, sekterliktir. Ama *Atılım* ne yapıyor? Liberal burjuvaziyi o çuvaldan çıkarıp, halkın, devrimci güçlerin arasına katıyor. Bu da Menşeviklikir.

Burjuvazinin tekelci ve tekeldışı kolları arasındaki çelişkileri unutmamak, bu iki gücü aynı torbaya sokmamak ayrı şeydir, bu gerçekten zıplayıp tekeldışı burjuvaziyi halkın devrim cephesine sokmak ayrı şeydir. Bizim hiçbir söylediğimizden burjuvazinin içindeki çelişkileri yok saydığımız sonucu çıkarılamaz. Türkiye'de tekeldışı burjuvazinin devrimci bir güç olmadığını, ekonomik ve toplumsal açıdan özerkliğini, bağımsızlığını yitirmekte olduğunu söylemek, onu tekelcilerle aynı torbaya koymak değildir. Akla kara arasındaki gri tonları sorunudur. Liberal burjuvazinin devrimci bir güç olmadığı gerçeğinden kalkarak onu tekelci burjuvazi ve emperyalizmle aynı saymak, aralarındaki çelişkileri görmemek sekterlik, "solculuk" olur. Öte yanda, tekeldışı burjuvazi ile tekelci burjuvazi arasındaki çelişkilerden kalkarak liberal burjuvaziyi cepheye girecek bir devrimci güç olarak görmek de oportünizmdir. Halka ihanettir. *Atılım*'ın yaptığı işte bu ikincisidir.

Tekeldışı burjuvazi ve bağlaşıklık konusunda tek doğru tutumu Leninciler getirmektedir. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi *devrimci bir güç değildir.* Sömürgen bir sınıftır ve halk sınıfları içinde yer almamaktadır. Bu özelliklere sahip bir toplumsal kesim, devrimci güçlerin cephesine gelmez. Hayaldir. İstediğince yalvar yakar, onun devrimle işi yoktur, o devrime karşıdır. Hatta, devrimci durum derinleştikçe, halk sınıflarının saldırısı şiddetlendikçe, bu kesimin giderek daha büyük bölümü *karşı-devrim* saflarına geçecektir.

Komünist Manifesto'da "Sınıf savaşımı çözümleyici ana yaklaştığı zamanlarda, egemen sınıf içinde, hatta baştan sona tüm eski toplum içinde süregiden çözülme, öylesine şiddetlenip, belirgin bir karakter alır ki, egemen sınıfın küçük bir bölümü (sınıfıyla-*İ.S.*) bağlarını koparıp, geleceği elinde tutan sınıfa, devrimci sınıfa katılır" (Komünist Manifesto, *Seçme Eserler*, İngilizce basım, c.1, s.117) denir. Bu tarihsel yargı, Türkiye için de doğrudur. Ülke devrim anına yaklaştıkça, tekldışı burjuvazinin çoğunluğu ve etkin siyasal güçleri karşı-devrim safına geçerken, bu arada küçük bir kıymık halk safları arasına geçecektir. Ama bu gerçek ne genel yargıyı değiştirir, ne de komünistlerin tüm siyasetlerini bu kıymık üstüne kurmalarını gerektirir. Tekeldışı burjuvazi devrimci bir güç değildir, halk cephesinde yeri yoktur.

Türkiye'de liberal burjuvazi demokrat değildir

Türkiye'de tekeldışı burjuvazi devrimci olmadığı gibi, demokrat da değildir. Bu gerçeği kavramanın devrimimiz açısından *can alıcı* önemi vardır.

Türkiye'de liberalizm ile demokratlığın ayrılığını anlayabilmek, hangi kesimlerin demokratlığı temsil ettiğini ve de bu kesimlerin siyasal özlemlerinin neler olduğunu yakalayabilmek gerekir.

Türkiye'de liberalizmi tekeldışı burjuvazi temsil etmektedir. Onun liberalizmi, tekeller karşısında nefes alabilme isteğinden doğar ve hem ekonomik, hem siyasal alanda daha iyi örgütlenmiş bir *kurallar sistemi* (yasalar vb.) isteğinde somutlaşır.

Türkiye'de demokratlığı kent ve kır küçük burjuvazisi ile Kürt halkının en geniş bölümü temsil etmektedir. Onların demokratlığı, ezilen-sömürülen emekçiler olmalarından somutlaşır.

Türkiye.de tekeldışı burjuvazinin liberalizminin demokratlıktan ayrılmış oluşunun *birinci* göstergesi onun *emperyalist* siyasete gönüllülüğüdür. CHP, "dış pazarlara açılma" yoluyla Türkiye finans-kapitalinin çıkmazını çözebilmek için elinden geleni yapmıştır. Kıbrıs'ın bir bölümünü önce orduyla, sonra bankalar, şirketlerle istila etmek bu emperyalist siyasetin en çıplak göstergesidir. Bu konuda tekeldışı burjuvazi, gerici finans-kapital ile anlayış birliği içindedir. Demokrat güçler ise bu siyasete şiddetle karşıdır.

Tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığının *ikinci* göstergesi *emperyalizme karşı* tutumudur. Tekeldışı burjuvazi, emperyalizmin yurdumuzdaki ne ekonomik, ne askersel varlığına karşı değildir. CHP hükümetinin yaptıkları, üsler, IMF, ABD ve Alman emperyalizmiyle ilişkiler gibi konular akıllardadır. Demokrat güçler ise emperyalizmin yurdumuzdaki tüm varlığına şiddetle karşıdır.

Tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığının *üçüncü* göstergesi, tekellere, *finans-kapitale karşı olmayışı* (ve dolayısıyla faşizme karşı tutarlı bir savaşım vermekten uzak oluşu) ile belirleniyor. Finans-kapitale karşı olmak ne anlama geliyor? Tekelleri kaldırmak anlamına gelir. Kaldırırsa teorik olarak, a) serbest rekabetçi kapitalizme geri dönebilir (ki bu hem gerici, hem olamaz birşeydir), b)tekelleri devletleştirir (ki bu daha da dev bir tekel yaratmaktan başka birşey değildir), c) sosyalizme doğru yürür(!)

Tekeldışı burjuvazi görüldüğü gibi, Türkiye'de kapitalizmin ulaştığı aşama nedeniyle, ülkenin önünde duran ana düşmana karşı tutarlı bir ekonomik program önerebilecek konumda değildir. Oysa demokrat güçler tekellere kesin karşıdırlar ve proletaryanın öncülüğü altında devrimci bir program önerebilecek yetenektedirler.

Tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığının *dördüncü* göstergesi, ülkenin yaşamında *gerçek* bir demokrasiden yana olmayışıdır. TKP'nin yasak oluşu, ileri örgütleri kapatışı, işçiye-devrimciye karşı polisi-jandarmayı sürmesi, faşist cinayet odaklarına dokunmayışı akıllardadır. En önemlisi, çıplak burjuva diktatörlüğünün bir biçimi olan sıkıyönetimi getirmiştir. Demokrat güçler ise, faşizme yaşam hakkı tanımayacak, halk sınıflarının özgürce örgütlenebilecekleri gerçek bir demokrasiden yanadırlar.

Tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığının *beşinci* ama en önemli göstergesi *Kürt halkına* karşı şovenist tutumudur. Lenin, ulusal sorunda, şovenistliği, demokrat olmaya karşı en önemli engellerden biri olarak görür. Demokrat güçler, Kürt halkının kendi yazgısını özgürce belirlemesi hakkından yanadırlar, ulusal ezgiye şiddetle karşıdırlar.

Demokrat güçler, toplumumuzun geniş yığınlarını temsil ediyor. Lenin'in dediği gibi, bir demokrat yığın hareketinden korkmaz, ona inanır. Oysa tekeldışı burjuvazi de aynen tekelcisi gibi, yığın hareketlerinden ölesiye korkar. Bu da, Türkiye'de tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığının *altıncı* göstergesidir.

Liberalizmle demokratlığın birbirinden ayrılması Rusya'da Çarlığa karşı savaşıldığı, dolayısıyla liberal burjuvazinin belirli bir *ilericilik* taşıdığı bir dönemde, 1905'den başlayarak ortaya çıktı. Türkiye'de tekeldışı burjuvaziye karşı daha da olumsuz yanaşmamız gerektiğini akılda tutarak, Lenin'in şu sözlerini Türkiye için okuyabiliriz:

> "Rus demokrasisi, liberalizmi demokrasiden *ayıran* derin sınıf kökenlerini tanımazsa, bunun bilincini *yığınlar* arasında yaymazsa, bu yolla liberallerin sallantılarını ve "halkın özgürlüğü" da-

vasına ihanetlerini nötralize etmeyi öğrenmezse, ciddi bir ilerleme kaydedemez. Bunsuz, kurtuluş hareketinin başarıları üstüne konuşmak anlamsızdır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.19, s,304).

Tekeldışı burjuvaziyle uzlaşmalara gidilemez mi?

Tekeldışı burjuvazinin "devrim için halk cephesi"nde yeri olmadığını saptamanın, tekelci burjuvaziyle arasındaki çelişkileri unutmak olmadığına yukarıda değinmiştik. Burjuvazinin iki kolu arasındaki çelişkilerin devrimci cephe için önemi büyüktür. Ve tekeldışı burjuvazinin devrimci ve demokrat olmayışı, bu önemi azaltmaz. Komünistler Lenin'in aşağıdaki çok önemli uyarısını kendilerine kılavuz almışlardır.

"Ülkemizde liberal burjuvazi karşı-devrim yolunu tutmuştur. ... Ancak, burjuva liberallerinin bu karşı-devrimci niteliğinden, onların muhalefetinin ve hoşnutsuzluğunun, Kara Yüz toprak beyleri ile çatışmalarının, ya da burjuvazinin değişik kesimlerinin kendi aralarındaki rekabetin ve savaşımın yeni bir barış sürecinde önemsiz olacağı sonucunu çıkarmak, büyük bir yanlış, gerçek Menşevizmin ters-yüz edilmişliği olur" (Lenin, c.15, s.276).

Emperyalizme ve tekellere karşı savaşımın belli somut noktalarında, belirli somut durumlarda, günün belirleyeceği biçimler ve derecelerde tekeldışı burjuvaziyle *sınırlı* ve *geçici* uzlaşmalar yapılabilir, yapılmalıdır. Sosyalizme açılan ileri demokratik halk devrimi savaşımında ana düşman emperyalizm ve yerli finans-kapitaldir. Ana düşmana karşı savaşla işçi sınıfına küçük de olsa, anlık da olsa, geçici de olsa, bir yarar sağlayacak hiçbir uzlaşmayı Bolşevikler reddetmez. "Güvenilmez kimselerle de olsa, geçici bağlaşıklıklara girmekten korkanlar, ancak kendilerine güvenmeyenlerdir" (Lenin, c.5, s.362). Biz bu savaşımda Marks'ın dediği gibi, şeytanla da işbirliği yapmaktan çekinmeyiz. Yeter ki şeytanın bizi değil, bizim şeytanı aldattığımızdan emin olalım.

Tekeldışı burjuvaziyle yapılabilecek uzlaşmaların *sınırlı* ve *geçici* olması, altı kalın çizgiyle çizilmesi gereken ilkesel bir noktadır.

Burjuvazi içindeki tüm çelişkilerden yararlanmak, işçi sınıfına daha elverişli ortam yaratabilmek amacıyla tekeldışı burjuvaziyle *sınırlı* ve *geçici* uzlaşmalardan kaçınmamak komünistlerin görevidir. Ne var ki, böyle uzlaşmaların "anti-tekel, anti-emperyalist" bağlaşıklık içinde bir anlamı yoktur. Tekeldışı burjuvazi ile yapılabilecek böyle geçici ve sınırlı anlaşmaları, ileri demokratik halk devrimini gerçekleştirmekle görevli "anti-tekelci, anti-emperyalist" bağlaşıklık olarak değerlendirmek oportünizmin en açık yansımasıdır.

Rusya devrim tarihinde liberal burjuvaziye karşı tutum sorunu

Tarih, geçmiş işçi sınıfı hareketlerinin arşivleri, yanılgılardan korunmaya yaramazsa neya yarar? Hem kendi yanlışlarından, hem başkalarının yanlışlarından ders çıkarmayana lider değil şarlatan denir.

Rusya devrim tarihinde Bolşevizm-Menşevizm ayrımının altında yatan en önemli sorun liberal burjuvaziye karşı tutum ve proletarya hegemonyası olmuştur.

Rusya'da demokratik devrim süreci 1900'lerin başından Şubat 1917 devrimine dek sürmüştür. Bu dönemde RSDİP'de iki stratejik plan öne sürülmüştür. Plehanof ve Martof'un 1905'de getirdiği Menşevik plan ve Lenin'in yine 1905'de getirdiği Bolşevik plan.

Menşevik strateji, liberal burjuvaziyle proletarya arasında koalisyon ve de, devrim burjuva devrimi olduğundan, liberal burjuva hegemonyası önermelerini taşımıştır. Her iki nedenle de *gerici* bir strateji olmuştur.

Lenin'in *İki Taktik* adlı yapıtında getirdiği Bolşevik strateji köylülükle proletarya arasında koalisyon ve de, liberal burjuvazi burjuva demokratik devrimini tam utkuya götüremeyeceğinden, proleter hegemonyası önermelerini taşımıştır. Her iki nedenle de gerçek *devrimci* bir strateji olmuş ve sonraki olaylarla doğruluğu kanıtlanmıştır.

Rusya'da sosyalist devrim süreci Şubat 1917 devriminden Ekim sosyalist devrimine dek sürmüştür. Bu dönemde Sovyetler içinde iki stratejik plan öne sürülmüştür. Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin, son biçimini Eylül 1917'de toplanan Demokratik Konferans sırasında alan planı ve Lenin'in Nisan 1917'de yayınlanan *Nisan Tezleri*'nde getirdiği Bolşevik plan.

Menşevik strateji işçi-köylü-arker bağlaşıklığını somutlayan Sovyetler'in iktidardan uzaklaştırılması ve devletin liberal burjuvazi eliyle burjuva diktatörlüğüne dönüşmesi önermelerini taşımıştır. "Tüm iktidar Kurucu Meclise", bu stratejinin belgisi olmuştur

Bolşevik strateji, işçi-yoksul köylü bağlaşıklığı, burjuvazinin iktidardan uzaklaştırılması ve proletarya diktatörlüğü önermelerini taşımıştır. "Tüm iktidar Sovyetlere", bu stratejinin belgisi olmuştur.

Görüldüğü gibi, hem burjuva demokratik devrim sürecinde, hem sosyalist devrim sürecinde Menşeviklerin yaptığı *gericilik* olmuştur, ve de *bunun altında liberal burjuvaya karşı tutum yatmıştır.*

Bizim Menşeviklerimize gelince, onların yaptıkları da, değişik bir tarihsel ortamdan, değişik bir devrim aşamasında ama aynı gericiliktir. Rusya'da Menşevikler, burjuva demokratik devriminde liberal burjuvazi ile bağlaşıklık önerirken, Türkiye'de Menşevikler, amacı ekonomideki (tarımın genel durumu) ve üst yapıdaki (Çarlık) feodal kalıntıları yıkmak, kapitalizmin önündeki engelleri temizlemek olan burjuva demokratik devriminde liberal burjuvazi ile bağlaşıklık önerdikleri için Menşevik oluyorlar. Onların Türkiye'de bilmem kaçıncı kopyaları, kapitalizmin en gelişkin biçimi olan tekelci kapitalizme karşı, sosyalizme açılan ileri demokratik halk devriminde liberal burjuvaziyi vazgeçilmez bağlaşıklık düzeyine yükseltecekler, onlara devrimci denecek öyle mi? Onlar da katıksız Menşeviktir. Bir farkla. Marks'ın dediği gibi ilk yanlış acı bir durumdur, trajedidir, ama aynı yanlışı ikinci kez yinelemek güldürüdür, zavallı bir güldürüdür.

İleri demokratik halk devriminde tekeldışı burjuvaziye karşı tutum sorunu

Tekeldışı burjuvaziyi farklı değerlendiriş, oportünistlerle Leninciler arasında yalnızca ileri demokratik halk devrimini gerçekleştirecek güçler konusunda farklılık getirmiyor. Liberal burjuvaziye karşı *tutum* konusunda da temel bir farklılık getiriyor.

Oportünizm, liberal burjuvaziyi devrimci bir güç olarak gördüğü için onu hem halk sınıflarının cephesine katıyor, hem de onu "ilerletmek" için göbeği çatlıyor. *Atılım*, "ulusal burjuvazinin bütün ileri, demokratik, anti-emperyalist adımlarını desteklemek, onları daha ileriye götürmeye çalışmak, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in öğrettikleri arasındadır. Ulusal burjuvaziyle demokratik, anti-emperyalist konkre hedefler için bağlaşıklıklar kurulabilir ve ortak cephe politikasının başarısı uğrunda kompromilere de gidilebilir" ("Burjuva İdeolojilerine Karşı Aralıksız Savaş", *Atılım*, Mart 1974) diyor.

İ. Bilen, 1977'de yapılan TKP Konferansında "(CHP'ye-*İ.S.*) bu yolda adımlar attırmak, ulusal burjuva kesimin yalpalanmalarını kırmak *ona saldırmakla olmaz*" (*TKP Konferansı*, s.30) diyor (abç).

Yine İ. Bilen, 1978'deki MK Plenumunda, "CHP'ye karşı TKP'nin uygulayageldiği esnek politika doğrudur. Lenin, komünistlerin en küçük olanaklardan, burjuvazinin sallantılarından yararlanması, devrimci hareketin çıkarına *ona bir adım ileri attırması gerektiğini* öğüt verir" (*TKP Plenum Raporu*, s.21) (abç) diyor.

Yukarıdaki alıntılardan üç fikir çıkıyor. Birincisi, burjuvazinin içindeki sallantılardan, çatlaklardan yararlanma fikridir ki doğrudur. İkincisi, liberal burjuvaziyi cephe içinde düşünmektedir ki yanlışlığını daha önce görmüştük. Üçüncüsü, liberal burjuvaziye "*yapıcı yanaşma*"dır ki, ona da şimdi değinelim.

Üçüncü Program ve Görevlerimiz adlı kitapçıkta Lenin'in bu "yapıcı yanaşımı" nerede öğütlediğini sormuş ve "işte o noktada işin içine artık iyice yüzgöz olduğumuz çarpıtma giriyor. Lenin'de öyle bir anlayış yoktur" (*Üçüncü Program ve Görevlerimiz*, 3. basım, s.40) demiştik. Aradan çok zaman geçti, oportünistler hala sorumuzu yanıtlayamadılar!

Yanıtlayamayacaklardır. Onun için konuyu geliştirme görevini biz üstlenelim ve kaldığımız yerden sürdürelim. Yukarıda verdiğimiz alıntının sonunu şöyle bağlamıştık:

"Lenin'de öyle bir anlayış yoktur. Tersine, her sallantıdan yararlanma ve burjuvazinin her çeşidinden kendini *soyutlama* anlayışı vardır. Liberal burjuvazinin kabul edebileceği belgiler yükseltme, liberal burjuvaziyle bağlaşıklık olabilsin diye savaşım hedeflerini geriden tutma Meneşvikliktir. Liberal burjuvazinin kabul ettiği belgileri bırakıp, hemen daha ileri belgileri yükseltme, onun geldiği yerden daha ilerisini savunma, ve böylece liberal burjuvazinin gerçek yüzünü, nefessizliğini emekçilere sergileme Bolşevikliktir.

Liberal burjuvazi, "yapıcı yanaşma" ile, 'ileri adım attırma' anlayışıyla, Konferans raporundaki (CHP'ye -İ.S.) bu yolda adımlar attırmak, ulusal burjuva kesiminin yalpalanmalarını kırmak, ona saldırmakla olmaz" anlayışıyla ileri adım ATMAZ. İki yıldır ileri adım attırmaya uğraştığınız CHP, ileri adım attı mı?" (agy, s.40)

Lenin, liberal burjuvaziyle bağlaşıklık konusunda oportünist ve Leninci yaklaşımı *İki Taktik*'de şöyle koyuyor:

"İkisinden biri baylar: Ya ardıcılsız, bencil ve korkak burjuvaziye *karşın* halkla birlikte devrimi yürütmeye çalışarak Çarlık üzerinde tam zafer kazanacağız, ya da bu "karşın"ı bir kenara bırakıp, burjuvazinin "uzaklaşmasından" çekineceğiz ve proletarya ile halkı bu ardıcılsız, bencil, korkak burjuvaziye peşkeş çekeceğiz." (Lenin, c.9, s.97)

Her aşamada liberal burjuvazinin sahtekarlığını, nefessizliğini halka gösterme, etkisini kırma taktiği Şubat 1917 devrimine dek ana taktikti.

Örneğin Lenin liberal burjuvaziye karşı alınması gerekli devrimci tutumu 1907'de şöyle yineliyordu:

"Kadetler bir liberal burjuva partisidir. Bu sınıfın ekonomik konumu, onun bir köylü utkusundan ve dayanışmasından *korkmasını* getirir. Bu da, halk yığınları hızla sola kaydıkça Kadetlerin kaçınılmaz olarak ve hiç de raslantısal olmayan bir biçimde hızla sağa kayma, gericilikle uzlaşma eğilimlerini açıklar. Duma'nın dağıtılmasından sonra proletaryanın, köylülüğün ve yoksul kent küçük burjuvazisinin şiddetle sola kaymaları ve devrimcileşmeleri, Kadetlerin de şiddetli sağa kaymalarını sağlayan, rastlantı değil, ekonomik bir zorunluluktu. Ancak küçük burjuva, ya da siyasal cahil buna üzülebilir, ya da bu süreci değiştirmeye, durdurmaya çalışabilir.

"Biz Sosyal-demokratların (komünistlerin- *İ.S.*) değişik bir görevi vardır -yığınların Kadetlerin etkisinden kurtarılmasını hızlandırmak. Bu etki geleneklerle, eski bağlarla ve liberallerin etkinliğiyle, küçük burjuvazi üzerinde egemenliğiyle, burjuva aydınları, liberal memurlar olarak rolleriyle sürdürülmektedir. Yığınlar *kendi* çıkarlarının ne olduğunu ne denli çabuk kavrarlarsa, liberallerin yığın hareketine beslediği düşmanlığı o denli çabuk kavrayacak, kendilerini liberallerden siyasal olarak o denli çabuk uzaklaştıracak, ve çeşitli demokratik, devrimci örgüt, sendika ve partilere gireceklerdir." (Lenin, c.12, s.180)

Görülüyor ki, liberal burjuvaziye karşı "yapıcı tutum", Leninizmde olmayan, Lenin'in öğretmediği birşeydir, sahtekarlıktır. Komünistlerin liberal burjuvaziye karşı taktiğinin *birinci* ve temel yönü onu halk sınıflarından *soyutlamaktır.*

Komünistlerin, işçi sınıfının tekeldışı burjuvaziye karşı taktiğinin *ikinci yönü*, onu ana düşman olan tekelci burjuvazi ve emperyalizmden *tarafsızlaştırmaktır.* Burjuvazinin içindeki en ufak, en anlık çelişkilerden bile yararlanmaya, tekeldışı burjuvazinin ana düşmanla aynı safta durmasını önlemeye çalışmak. Tekeldışı burjuvaziyle yapılacak sınırlı ve geçici uzlaşmaların bir de böyle bir anlamı vardır (Lenin, c.19, s.304).

Böylece, işçi sınıfının liberal burjuvaziye karşı taktiğinin iki yönünü de görmüş oluyoruz. Birincisi, onu halk sınıflarından soyutlamak. İkincisi, onu ana düşmandan tarafsızlaştırmak. Bunların ikisi de *aynı taktiğin* iki yönüdür.

(...)

Sosyal demokrat resmiler, sosyal demokrat "teorik" eğitim veriyorlar

Yutturamayacaklar, yutulacaklar

Petrol-İş'in Araştırma ve Basın Yayın Dairelerinde yuvalanmış yeni sosyal demokrat resmiler, eğitim adına, işçilere, sınıf uzlaşmacılığının "teori"sini vermeye, en kritik bir konuda işçi sınıfımızın bilincini bulandırmaya çalışıyorlar.

Sendikal hareket yoğun bir gelişme süreci içindedir. Yaşam birçok yanlışı hızla düzeltiyor. Bu nedenlerle biz, özel bazı doğruları söylemek pahasına da olsa, sendikaların her yanlışını yakalayıp vıdı vıdı etmenin, günümüz koşullarında geneliyle doğru bir tutum olduğunu düşünmüyoruz ve böyle bir tutum almıyoruz. Ancak, işçi hareketinin gelişme sürecini kötü yönde etkileyecek genel öneme sahip yanlışlar, ya da eski ve yeni sosyal demokratların kasıtlı çarpıtmaları söz konusu olduğu zaman iş değişiyor.

Petrol-İş dergisi, 74. sayısında eğitimin önemi üzerine bir yazı yayınlamıştı. Onun ardından, 75. sayısında, artık-değeri konu alan bir eğitim yazısı yayınladı. 76. sayısında ise, "Türkiye ekonomisinde gelişmeler" başlıklı bir yazı yayınlamaya başladı. Bu yazı, 77. sayısında da sürdü.

Bu yazıların hepsinde belli yanlışlara işaret edilebilir, ama ilk başta belirttiğimiz açılardan, "Türkiye ekonomisinde gelişmeler" başlığını taşıyan yazı büyük önem taşıyor. Petrol-İş'in Araştırma ve Basın Yayın Dairelerinde yuvalanmış yeni sosyal demokrat resmiler, bu yazıda, eğitim adına, işçilere, sınıf uzlaşmacılığının "teori"sini vermeye, en kritik bir konuda işçi sınıfımızın bilincini bulandırmaya çalışıyorlar.

Bu nedenle, bu yazıya değinmek, özellikle de bu yazıdaki bir fikrin yanlışlığını sergilemek gerekli oluyor.

Yazıda resmi damga var

Yazıda resmilerin tipik izlerine raslanıyor:

Bir kez, dönemine göre, Türk burjuvazisinin bir kesimi sürekli aklanıyor ve öteki kesimine karşı destekleniyor: Ticaret burjuvazisine karşı sanayi burjuvazisi, işbirlikçi burjuvaziye karşı işbirlikçi olmayan burjuvazi. Bu, resmilerin, burjuvazinin iç çelişkilerinden yararlanmak adına bu çelişkilerde taraf olma, yani burjuva kuyrukçuluğu yapma özelliklerinin tipik bir yansımasıdır.

İkincisi, Türkiye devletinin yaptığı işlerden "biz" diye söz ediliyor. Yani "biz" dendiğinde sınıfsal değil ulusal bir "biz" kastediliyor. Öte yandan, anti-emperyalizm kılığı altında, suçun büyüğü hep yabancılara atılıyor. Bunlar da resmilerin tipik burjuva ulusçusu özelliğini ele veriyor.

Üçüncüsü, yazıda, "biz işçileri faşizm, ekmeğimizi küçülttüğü için ilgilendiriyor" deniyor. Resmilerin tipik ekonomistliğini, faşizm ve kapitalizm konularına ilişkin tipik bulanıklığını yansıtan bu sözler, işçileri küçültücü birçok anlama geliyor:

İşçiler ekmekten başka şeylerle, örneğin özgürlükle ilgilenmezler mi? Sonra, faşizm altında uzun yıllar yaşayan ülkelerde, ekmeğin göreceli olarak büyümesinin örnekleri de vardır. Böyleyse işçiler faşizmle ilgilenmeyecekler mi? Ekmeği küçülten her rejime faşizm mi diyeceğiz? Ekmeği küçültmek, emperyalist süper kârları olmayan kapitalizmin de bir özelliği değil midir?

Daha soru sıralanabilir. Ayrıca yazıda söylenenlerin dışında, bir de söylenmeyenlerin yarattığı bulanıklık vardır. Ama asıl üzerinde durmak istediğimiz bunların hiçbiri değil, devlet konusunda yapılan derin teorik çarpıtmadır.

Yazılı değil, çizili çarpıtma

Devlet konusunda yapılan derin teorik çarpıtmanın tek göstergesi, bu sayfamızda aynen yayınladığımız üç tane grafiktir. Böylesine derin teorik bir çarpıtmanın, tek söz etmeden, çizgiyle yapılmış olması, belki öteki türlüsünden daha da tehlikelidir. Çarpıtma, insanların göz hafızası yoluyla, fotoğraf gibi, kafalara daha kolay girme olasılığı taşıyor.

Grafiklerden görüleceği gibi, demokrasinin olduğu koşullarda işçi sınıfı ve tekelci burjuvazi devleti kuzu kuzu paylaşıyorlar! Faşizm iktidara gelince, işçi sınıfının devletteki payını elinden alıyor ve dolayısıyla devlet, tekelci burjuvazinin devleti oluveriyor! Yani demokrasi sınıflarüstü bir işleyiş oluyor ya da sınıfları uzlaştırıyor. Faşizmde ise devlet sınıfsal nitelik kazanıyor.

Bu, sınıf uzlaşmacılığının üç çizimle anlatımıdır. Tam da buna ilişkin olarak, *Devlet ve Devrim*'de Lenin şöyle diyor:

"...Tartışma götürmez tarihsel verilerin ağırlığı altında, devletin ancak sınıf zıtlıklarının ve bir sınıf mücadelesinin bulunduğu yerde varolduğunu kabul etmek zorunda kalan burjuva, özellikle de küçük burjuva ideologlar, Marks'ı öyle bir 'düzeltirler' ki, devleti sınıfların *uzlaşması* için bir organ gibi gösterirler. Marks'a göre, eğer sınıfları uzlaştırmak olanaklı olsaydı, devlet ne doğabilirdi ne de varlığını koruyabilirdi.

"Küçük burjuva ve dar kafalı profesörlerin ve yayıncıların, Marks'a oldukça sık ve yardımseverce atıf yaparak söylediklerinden öyle görünür ki, devlet sınıfları uzlaştırır. Marks'a göre, devlet sınıf *egemenliğinin* bir organıdır, bir sınıfın ötekisince *ezilmesi* için bir organdır. Sınıflar arasındaki çelişkiyi ılımlılaştırarak, bu ezilmeyi legalize edecek ve sürekli yeniden üretecek bir 'düzen'in yaratılmasıdır. Oysa, küçük burjuva politikacıların görüşüne göre, düzen, bir sınıfın ötekini ezmesi değil sınıfların uzlaşması anlamına gelir. Çelişkiyi yatıştırmak da, ezilen sınıfları, ezenleri devirme mücadelesinde belirli araç ve yöntemlerden yoksun bırakmak değil, sınıfları uzlaştırmak anlamına gelir." (Lenin, "Devlet ve Devrim", *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.25, s.392) (Okuma kolaylığı açısından, paragraf bölünmesini biz yaptık.)

"Yenilikçilik" kılıfı altında, resmilerin, Marksizm Leninizmi unutturmaya çabalamalarının nedeni bellidir. Marksizm-Leninizm, onların yapmakta oldukları bayat çarpıtmaları çoktan sergilemiştir. Onu unutturamazlarsa çarpıtmalarını da yutturamazlar.

Ama, hele ki Türkiye gibi bir ülkede, resmi sosyal demokratların Marksizm-Leninizmi unutturma çabaları boşunadır. Onlar unutturmaya çalışadursunlar, yaşam sürekli onu kanıtlıyor, doğruluyor.

(Petrol-İş dergisinin 77.sayısından alınmıştır)

Burjuva devlete Yağcı'lığa bir örnek daha

Kapitalizm altında, ister faşizm, ister demokrasi olsun, devlet burjuvazinin devletidir. Yalnızca devleti de değil, diktatörlüğüdür. Ancak faşizm burjuvazinin açık diktatörlüğü, demokrasi ise örtülü diktatörlüğüdür.

Bu basit ama can alıcı doğruyu unutmak çok şeylere kapıyı açar. Örneğin, burjuva demokrasisi burjuvazinin diktatörlüğü değilse, demokrasi koşullarında devlet paylaşılıyorsa, o zaman işçi sınıfının payını artırması için, biraz daha çok oy toplaması, seçime yönelik bir çalışma yapması yeterlidir. Yani, devrime falan gerek kalmaz, onun yerine seçim geçebilir.

Seçimle köklü, devrimci değişimler yapılabilse, kimsenin buna bir itirazı olmazdı. Ama yapılamaz. Burjuva demokrasisindeki seçim, "burjuva egemenliğinin bir aracıdır" (Lenin, *agy*, c.25, s.398) ve böyle olduğu için de, emekçi halk çoğunluğunun iradesini yansıtmaktan ve yaşama geçirmekten doğası gereği uzaktır.

Haydi diyelim, seçim, halkın düzene karşı iradesini yansıttı. O zaman da şunu hatırlamak gerekir ki, demokrasi, burjuva diktatörlüğünün yalnızca örtüsüdür. Fazla işine gelmezse, burjuvazi örtüyü kaldırıp atıverir. Ekonomide suyun başını tutan o, ordunun silahlarını kullanan o. Çok mu zor örtüyü kaldırıp atmak?

Türkiye'de üç kere darbe yaşadık. Her darbeden önce geçerli olan anayasa, anayasayı ihlal suçuna ağır cezalar biçiyordu. Oysa üçünde de darbe geldi, anayasayı değil ihlal etmek, geçici ya da kalıcı olarak iptal etti. Seçimi de, başka işleyişleri de düzenleyen anayasaya bel bağlamış legalistler dıpdızlak açıkta kaldılar. Hatta, 12 Eylül'de olduğu gibi, 1961 Anayasasının legal çerçevesi dışına bir adım bile atmamış oldukları halde, birçoğu hapse de atıldılar. Çünkü, zaten bir matah olmayan örtü de artık kaldırılmıştı.

Şimdi deniyor ki, artık darbelerin yapılmamasını garanti edelim. Burjuvazinin, kendi yazdığı, hem de anayasa gibi önemli metinleri, kendisinin nasıl bunca kere ihlal ve iptal ettiğini gördükten sonra, burjuvaziden böyle bir garanti bekleyebilmek için ya resmiler gibi hain ve burjuva uşağı, ya da aptal olmak gerekir. Böyle bir garantiyi ancak başarılı bir devrim sağlayabilir.

Petrol-İş'te yuvalanmış resmilerin, işçilere, "eğitim" adı altında, burjuva demokrasisini, iki sınıf arasında paylaşılan, sınıflarüstü bir devlet olarak sunma çabalarının amacı da zaten başarılı bir devrimi engellemektir.

Bu tipik sosyal demokrat sunuş, emperyalist süper kârlara dayanan bir ülkede bir süre için yutturulabilir, ama, Türkiye gibi bir ülkenin vahşi ve çıplak gerçekleri karşısında, kendisi yutulur. Resmi sosyal demokratlar devrimi değil, devrimci mücadele onları engelleyecektir.

Sabiha Günbudak

İşçi sınıfının devrimci mücadelesi resmi sosyal demokratların devrimi engelleme çabasını boğacaktır.

İşçilerin düzeyi Otomobil-İş yönetimini çoktan aştı

Bazı ylemler Ot mobil-İş'e rağmen oluyor

Çünkü, Otomobil-İş merkez yönetimi, işçi sınıfının her geçen gün genişleyen özlem ve istemlerini gerçekleştirmeye, savaşın nesnel ihtiyaçlarına yanıt vermeye yönelik bir tutum izlemiyor.

Refik Duran

Geçtiğimiz yıl Ege'de metal işkolundaki öncü işçilere ulaşmaya çalışmış, ama bazı nedenlerden dolayı, aralarına yeterince dalamamıştık.

Derken, kış başında Otomobil-İş, Dizelsan ve İzeltaş'ta örgütlenmeye geçti. Örgütlenme kısa sürede tamamlandı. Bu arada, işten atılmalar oldu. Buna karşı bazı eylemler yaptık. Sonra sıra toplu sözleşme görüşmelerine geldi.

Görüşmeler başlamadan önce, sendika yöneticileri, işçilerle toplantı düzenlediler. Bu toplantıda işçilere özetle şöyle söylediler:

"Biz sizin burnunuzun kanamasını istemeyiz. Bu, bizim yapacağımız ilk sözleşmedir. İlke olarak, ilk sözleşmede pek bastırmayız. Ama ikincisinde daha iyi haklar koparırız."

Buna karşı işçiler, öne atılıp, "siz, toplu sözleşme taslağındakileri görüşmelerde isteyin, ondan taviz vermeyin, işveren kabul etmezse biz de greve gideriz" dediler.

Sendikacılar, işçilerin bu tutumu karşısında, birşey öneremeyeceklerini söylediler. Yani, grev olasılığını düşünerek işi yavaşlatma, mesaiye kalmama vb. eylemler için birşey diyemediler. Gerekçe olarak da, "işveren aleyhimizde kampanya açar" dediler. İşçilerin yanıtı, tabanın sendikacıların kat kat ötesinde olan militanlığını güzel gösteriyordu: "Siz, sendika olarak hiçbir şey yapmayın, biz herşeyi yaparız." Ve o günden itibaren, mesaiye kalmama eylemi başlatıldı.

O güne kadar Dizelsan'da 400 dolayında işçi 2 vardiya çalışıyor, cumartesi, pazar dahil hergün 4 saat zorunlu mesaiye kalıyordu. Hatta işveren, mesaiye kalınsın diye iş çıkışındaki servisleri kaldırtıyordu. Yıllık izinlerde de mesaili çalışma oluyordu. Mesaiye kalmama eylemiyle birlikte bunların tümü durdu, verim düştü. İşçiler, eyleme yüzde yüz katılıyor ve sendikacılara *rağmen* greve hazırlanıyorlardı.

Bu arada işveren, bayram öncesinde girişimde bulunarak, işçilerin bayramla birlikte bir haftalık tatil yapmalarını istedi. Yani işçilere, yıllık izinlerinden bir bölümünü, bayram sonrasındaki üç işgününde, topluca kullandırtmaya çalıştı. Bunun için duyurular astı.

İşçiler bunun üzerine topluca sendikaya gittiler. Yıllık izinlerini kendi istedikleri zamanda kullanmak istediklerini, bunu tek başına patrona belirtmeyeceklerini, bayram sonrasında işbaşı yapmak istediklerini söylediler. Sendika araya girdi. Patron, işçilerin kararlı tutumu karşısında geri adım attı.

Bu işyerinde, 4 yıllık bir işçinin eline geçen ücret, *tüm mesailere rağmen*, ayda net 210 bin liradır. İşçiler sendikayı "rahat" bıraksa, onlar belki yüzde 50 zamla işi bitireceklerdi. Ama işçilerin kararlılığı patronu da zorluyor, sendikayı da. Şimdi işçilerin istekleri doğrultusunda anlaşma sağlanmazsa, büyük bir ihtimalle greve çıkılacak. Çünkü bütün işçiler bunu istiyorlar.

Önümüzdeki dönemde kavga kızıştıkça, işçiler, militan, yığınsal ve siyasal düzeyi yüksek eylemler açısından, Otomobil-İş yönetimiyle Türk Metal yönetimi arasında çok da fazla fark olmadığını görecekler. Çünkü, Otomobil-İş merkez yönetimi, işçi sınıfının her geçen gün genişleyen özlem ve istemlerini gerçekleştirmeye, savaşın nesnel ihtiyaçlarına yanıt vermeye yönelik bir tutum izlemiyor. Türk-İş'in dışında kalması da güçsüzlüğünü artırıyor.

Artık kavga, % 100 ya da % 200'lük zam istemiyle ifade edilmiyor. Bugüne kadar imzalanan sözleşmelerin büyük çoğunluğu, bırakın olması gereken vasıflı işçi ücretine, olması gereken asgari ücrete bile ulaşamıyor. Alınan yüksek ücret zamları, ağır hayat koşulları, hızla artan enflasyon karşısında eriyip gidiyor. Yalnızca ücret zamlarına yönelik sendikacılık anlayışı, işçi sınıfına dar geliyor.

İşçi sınıfı, daha iyi yaşam ve çalışma koşulları istiyor. Hem kazanımlarını ilerletmek, hem de bunu kalıcı kılmak istiyor. O, insanca yaşam düzeyini yakalamasının bu düzeni yıkmakla bağlı olduğunu giderek daha fazla kavrıyor. Burjuvazinin giderek sıklaşan titreme nöbetlerinin ana nedeni budur.

Yoldaşlar, işçi sınıfımız, yıllardır içinde biriktirdiği nefreti kusacak yer arıyor. Partimizin görevi bunu doğru hedefe, devrime yönlendirmektir.

Bu görevimizi hakkıyla yerine getirebilmek için, sınıfı tanıyan, sınıfın içinde olan partimizi, daha fazla sınıf bilinçli öncü işçiyi kazanarak güçlendirmeliyiz. Gelenek ve gelecek bizimledir.

Sendikal sorunlara küçük dükkancı yaklaşımla doğru sonuçlara ulaşılmaz

İşçi hareketi Mersin'e bağımsız sendikalar tersine gidiyor

Bağımsız sendikalar, bu arada yeni kurulan Demokratik Tekstil, işçi sınıfının temel ve uzun vadeli çıkarlarından da bağımsızdır.

Türkiye'de tekstil işkolu hızla gelişen, ama aynı zamanda çok yaygın küçük üretimin bulunduğu bir işkoludur. Buradaki işçilerin çoğunluğu kadın ve çocuk işçilerdir. Bu küçük üretimin yaygınlığı, sendikasız, sigortasız kaçak işçi çalıştırması gibi nedenlerden, bu işkolu, geçmişten beri militan savaşımda geri bir konumdaydı. Teksif sendikasının da geri bir düzeyde olması çok doğaldır. 1980 öncesinde devrimcilerin meydanı boş bırakmaları sendikanın ilerlemesine engel oldu. Bürokratik sendikacılık kök saldı.

Yılların kökünü sökmek şimdi pek kolay olmuyor tabii. Bu nesnel durumları ve devrimcilerin geçmişteki ve günümüzdeki hatalarını o işkolundaki işçilere veya sendika yönetimine yıkmak işin kolay yolu. Bu işkolundaki durumları gözönüne alarak, burada sistemli, sabırlı, disiplinli bir çabayı ne zaman gösterdik ki hemen demokrat olmasını bekliyoruz.

Armut piş ağzıma düş yaklaşımıyla sendikanın hemen demokrat oluvermesini isteyenler, şimdi kalkıp "ayrı bir sendika kuralım bu sendikayla olmaz" diyorlar. Nitekim Demokratik Tekstil diye bağımsız bir sendika kuruldu. Sağ ve sol bazı küçük burjuva güçler ile sosyal demokratlar bu işe öncülük ettiler. Gerekçelerini şöyle sıralıyorlar:

- Teksif gericiler tarfından diktatörce kullanılan bir sendika. Burada sendika ağalarının diktatörlüğü var.

- İşçilerin hakkını savunmayan, patronla işbirliği yapan, gerici sendika ağaları Teksif'in yönetiminde.

- Bu yasalarla, bu kalıplaşmış yönetim değişmez, değişse de bu tüzükle birşey yapılamaz.

- Şimdiye kadar yapılan tüm muhalefet çalışmalarında başarısız olundu. Bu sendikayı ele geçirmek mümkün değildir. Ayrı sendika kurmak zorunludur.

Birincisi, Teksif'in değişmesinin yolu fabrikalardan, yani fabrika örrgütlenmesinden başlar.

İkincisi bu örgütlenmeyi geliştirip güçlendirecek olan, "militan eylem, sendikal demokrasi, tasfiyeciliğe son, tabana söz hakkı" belgilerini yükseltip, işçileri bilinçlendirmek, yönlendirmek, kendilerinin sendikaya sahip çıkmalarını sağlamaktır.

Üçüncüsü, sabırlı, disiplinli, örgütün birliğini savunarak, tüzüğe uyarak yapılan çalışmalar mutlaka meyvesini verecektir.

Bunları yapmak için gece gündüz çalışmak gerek. Ayrı sendika kuralım diyenler ve kuranlar, aslında kendileri için kolay, işçiler için ise zor yolu seçiyorlar. Şöyle ki:

Eğer varolan sendikayı değiştireceksek, bu bize daha çok iş yüklüyor. Çünkü işçileri örgütlemek, onları bilinçlendirmek bize düşüyor. Ayrı sendika kurulacaksa işçilere daha çok iş ve hem de gereksiz iş, özveri, çile düşüyor. Önümüzde Otomobil-İş örneği vardır. Yetki almak için bir yığın zaman ve para kaybı oluyor. Sonuçta yine de bir yere varılmıyor. Yıllardan beri işçiler işten atılıyorlar.

Bu kadar enerjiyi, özveriyi varolan sendikayı adam etmek için kullanmak, daha akıllıcadır. Üstelik bu, yalnızca o işkolu için değil tüm işkolları için de iyi, olumlu bir sonuca götürür. Zaten yalnızca bir işkolundaki demokratikleşme hem zordur, hem de tek başına fazla bir anlam ifade etmez. Tüm işkollarında sendikal birliği yükselterek Türk-İş'in demokratikleştirilmesi geneliyle sendikal hareketin güçlenmesi ve her işkolundaki kazanımların garantilenmesi demektir.

Oysa ayrı sendikacılar, Teksif'te varolan ileri işçileri diğer işçilerden ayırıp soyutluyorlar, saldırılara karşı yalnız bırakıyorlar. Geri işçileri de o geri konumlarında bırakmış oluyorlar. Başka bir deyişle, uzun vadede işçi sınıfına ve devrime zarar veriyorlar. Bu yolu seçenlerin çoğu, gerçekte koltuk hesabını ön plana çıkarıp, işçi sınıfını değil kendini düşünenlerdir.

İşçi sınıfımız bunlara cevabını veriyor, daha da verecek. Teksif'in bölünmesine izin vermeyecek. Öziplik-İş'i de Türk-İş'e katacak. Deri-İş'in Teksif'le birleşmesini sağlayarak, deri işçilerinin militanlığını tekstil işçilerine taşıyacak.

Reformist küçük burjuva örgütler ve sosyal demokratlar, işçi sınıfımızın sendikal birliğine, Türk-İş'e bilerek, bölücü amaçlarla saldırıyorlar. Devrime gidişi engellemek istiyorlar. Sol, yani devrimci küçük burjuva örgütlerse, kötü ama çocukça bir yanlış yapıyorlar. Soruna uzun vadeli bakamıyorlar, işler hemen düzelsin istiyorlar. Onlara Lenin'in şu sözlerini bir kez daha hatırlatmakta yarar var:

...'Sol' komünistler... sendika *üst yöneticilerinin gerici ve karşı devrimci niteliği yüzünden*, sendikalardan çekilmemiz, oralarda çalışmayı reddetmemiz ve yeni ve *yapay* işçi örgütlenmesi biçimleri yaratmamız gerektiği sonucuna zıplıyorlar. Bu öylesine affedilmez bir saçmalıktır ki, komünistlerin burjuvaziye verebilecekleri en büyük hizmete eşittir. ...Gerici sendikalarda çalışmayı reddetmek demek, gerektiği kadar gelişmemiş ya da geri olan işçi yığınlarını, gerici liderlerin burjuvazinin ajanlarının, işçi aristokratlarının ya da tamamen 'burjuvalaşmış işçilerin' (Engels,...) etkisine terketmek demektir.

Eğer 'yığınlara' yardım etmek ve 'yığınların' sempati ve desteğini kazanmak istiyorsan, zorluklardan korkmaman... mutlaka *yığınlar nerede bulunuyorsa orada çalışman* gerekir. Proleter ya da yarı proleter yığınların bulunduğu kurumların, derneklerin, örgütlerin, en gericilerinde bile sistemli, azimli, inatçı ve sabırlı bir ajitasyon ve propaganda çalışması yürütebilmek için bütün özverileri göze almak, en büyük engelleri aşmayı bilmek gerek." (Lenin, "Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı", *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.31, s. 52-53).

Türk-İş'te birleş, eylemde devleş!

Tek silah illegal parti, tek yol devrim!

Ayşe Şenocak, İstanbul

Hakları için birleşerek eyleme geçen işçilerdeki coşkuyu görecektiniz

"İşbaşı yapmıyoruz!"

Çalıştığımız ilaç fabrikasında, haklarımız için eyleme geçtik. İşverenin telaşını, işçinin coşkusunu yaşadık. Mücadele, bize gerçek gücümüzün küçücük bir kısmıyla bile neler yapabileceğimizi gösterdi.

Bizim fabrikamız ilaç kolundadır. Toplam sayımız 86 kişi olup bunun 45'i işçi statüsündeki arkadaşlar, geri kalanı memurlar ve pazarlamacılardır. Henüz sendikasızız.

Amacımız işçileri örgütleyip sendikaya kanalize etmekti. Bunun için de öncelikle artı değeri, sömürüyü ve haklarımızı anlatmamız gerekiyordu. Anlattık, fakat daha sonra "sendika"dan bahsettiğimiz zaman, herkesin ne kadar korkup ürktüğünü, hatta bazılarının bizden uzaklaştığını gördük.

Bunun üzerine biz de, sosyal haklarımızı ele almaya öncelik verdik. Hakkını arayan fabrikaları, buralardaki eylemleri örnek göstererek, birlik olursak gücümüzün ne kadar büyük olduğunu anlattık. Bu çabamız semeresini verdi. En sonunda arkadaşlar, "şimdilik sendikaya üyelik için değil de sosyal haklarımızı almak için, birlik olup direnmeye" karar verdiler. Böylece fabrikamızda seneler sonra örgütlenme çalışmaları başladı. Ev ziyaretleri, toplu geziler ve tek tek görüşmelerden sonra sendikada bir toplantı yapılarak, daha önce daktilo edilmiş sosyal hak talepleri yazımızın altına isimler yazıldı ve imzalar atıldı.

Ertesi gün bir bayan, üç erkek arkadaş yazımızı götürüp işverene verdik. Akşama kadar hiçbir tepki görmedik. Sadece patron köpeklerinden birini çağırıyor, konuşuyor, geri gönderiyor, arkasından bir diğer köpeğini çağırıyordu. Tabii, bizden olan arkadaşları da çağırıyordu. Bu işi başlatanları, işçileri "ayaklandıranları" soruyordu.

Patron işçileri tek silahı olan parayla satın alacağını sanmıştı. Fakat yanılmıştı. O ana kadar karşısında ezik büzük, kafası yerde duran işçi konuşmaya başlamıştı. Tutumuyla, "beni satın alamayacaksın" demişti. Çünkü o, gücünün farkına varmıştı. Susmuşluğu yeter de artardı. Akan seller gibiydi, zaptedilemezdi. Ne istediğini çok iyi biliyordu.

İşverenin bu yığından ödü kopmuştu, uykuları kaçmıştı. Bu girişimi düzenleyenleri cezalandırması gerekiyordu. Bu işçiler buna nasıl cesaret ederlerdi. Her ay onlara ücret vermiyor muydu, daha ne istiyorlardı? Üstelik herkes iş ararken onların işi yok muydu? Ve sonuçta, "nankör" diyordu bu insanlara, kendi kendine.

Ertesi gün olmuştu. İşverenin aksine biz gayet huzurlu ve kararlıydık. Öğleden sonra bir arkadaşımızı yukarı çağırmışlar, bir sürü yağlı ballı sözden sonra bu işi yapanların bu akşam işten çıkartılacaklarını söylemişlerdi. Artık akşamı bekliyorduk.

Saat 18.10'du. Paydosa beş dakika vardı. İlk arkadaşımızı içeri aldılar, çıkışının verildiğini söylediler. Arkadaş kağıdı imzalamadan çıktı. Arkasından işverene talepler yazısını veren öteki arkadaşları çağırdılar. Paydos zili çalmıştı. Koşa koşa önce erkeklerin sonra da kızların soyunma odasına girdim. Bu akşam toplantı yapılacağını söyledim. Heyecandan kimisine bir adresi, kimisine de başka bir adresi vermişim. Üstelik yetişemediklerimiz de çoktan evlerine gitmişlerdi.

Bir arkadaşımızı ...'da toplananları ...'a getirmeye yolladıktan sonra, yanımda bir erkek arkadaşla birlikte evlerine gidenleri almaya gittik.

Berbat bir yağmur yağıyordu. Kapı kapı dolaşırken sırılsıklam olmuştuk. Ama eylemin heyecanı bizi öyle sarmıştı ki, ancak verdiğimiz adreste toplanıp oturduğumuz zaman titrediğimizin farkına vardık.

O akşam bütün olanları gözden geçirdikten sonra, ertesi günü işbaşı yapmama karar verdik ve dağıldık. Heyecan doruk noktasındaydı. Asıl önemli olan bundan sonrasıydı. O insanlara gerçekten birşeyler verebilmiş miydik? Sonuna kadar bizimle birlikte savaşacaklar mıydı, yoksa işverenin birkaç sözüne kanıp işbaşı mı yapacaklardı? Bütün bu düşüncelerle insan hiç uyuyabilir mi?

Sabah olmuş, her zamanki gibi fabrikaya gidiyorduk. Bizi içeri almayacaklarını söylemiş, bekçiye isimlerimizi vermişlerdi. Buna rağmen hiçbir karşı koymayla karşılaşmadan, elimizi kolumuzu sallaya sallaya içeri girdik. Herkes önlüklerini giymiş, girişte koridorda bekliyordu. İşbaşı zili çalmıştı ama makineler çalışmıyordu. Tabii işbaşı yapanlar da vardı, ama bunların hiçbirinin vicdanı rahat değildi, çoktan pişman olmuşlardı bile.

Biz koridorda bekleşirken müdür geldi. "Bu da ne demek oluyor" dercesine hepimizi süzdükten sonra, "herkesin işinin başına gitmesini" söyledi. Biz onu duymuyorduk bile. Herkes "dört arkadaşımız işbaşı yapıncaya kadar eylemimiz sürecektir" diyordu. Müdür bir gidiyor, bir geliyordu. Nedense her ge lişinde bize biraz daha yumuşak davranıyordu. Böylece işverenin korkaklığı ve acizliği herkesin gözü önünde ortaya dökülüyordu.

En son gelişinde müdür, "işverenin burada olmadığını, kendisinin de birşey yapamayacağını, onun için işbaşı yapılmasını" istedi. Karşılığında öğleden sonra işverenin bizimle görüşeceğini belirtti.

Arkadaşlar da "madem öyle, öğlene kadar işi yavaşlatma eyleminde bulunalım, öğlene kadar bizimle konuşulmazsa hem yemek boykotuna çıkalım hem de işi bırakalım" dediler. Herkes bu öneriyi kabul etti.

Öğlene kadar işi yavaşlatma eylemi başarıyla sürdü. Bu arada işveren bizimle konuşmaya gelmedi. Öğleyin, yemek zili çalmış ama bizden hiç kimse yemeğe çıkmamıştı. Hatta imza atmayanlar arasından bile eylemimizde bizi destekleyenler olmuştu. Gittikçe güçleniyorduk. Damarlarımıza sürekli taze kan doluyordu.

İşbaşı zili yeniden çaldığında biz yerde bağdaş kurmuş oturuyorduk. Tekrar müdür geldi, aynı sözleri tekrarladı. Yaptığımız davranışın hatalı ve kanunsuz olduğunu söyleyip durdu. Biz de, "patron gelip bizimle konuşuncaya kadar böyle bekleyeceğimizi" söyledik. Bizim kararlılığımızı ve kendi yetersizliğini görmüş olacak ki, bize mutfağa gidip oturmamızı, kendisinin bu süre içinde patronu bulacağını söyledi.

Mutfaktaki sahne görülmeye değerdi doğrusu. Bunu yazıya dökmek olanaksız, çünkü kalem yetersiz kalır. Mücadelemizin, birliğimizin, dayanışmamızın meyvelerini toplamaya başlıyorduk. Herkes kendisini o an her zamankinden farklı görmeye başlamıştı.

Böyle şeyler yapacakları, çoğu işçinin daha önce aklına bile gelmemişti. Çünkü bunu yapmanın çok zor olduğunu düşünmüşlerdi. İşçilerin birleşince dev bir güce sahip olduğunu hep duyarlardı da, bu basit gerçeği kabule bir türlü yanaşmazlardı. Ama artık onlar da birliğin gücünü tatmışlardı. Şimdiye kadar lanetledikleri işçilik yaşamlarını, şimdi kendilerine böyle bir savaş fırsatı verdiği için, gururla sahipleniyorlardı. Türküler söyleniyor, fıkralar anlatılıyor, sohbetler ediliyordu.

Böylece eylem içinde, saat akşam beş oldu. Müdür çıkageldi. Patronu bulduğunu ve onun birazdan bizimle konuşmaya geleceğini söyledikten sonra tekrar gitti.

Biz uzun masalar etrafında oturduk. Müdür döndüğünde yanında patron da vardı. Gelip ilk başa, tam karşımıza oturdu, konuşmasına başladı. İlk sözü sendikayı lanetlemek oldu. O konuşurken, arasıra gözgöze geldik. Böylece yerimizi saptamış olacak ki, bizim tarafımıza bakmıyordu.

Başına büyük dertler açmıştık. Nefret ediyordu bizden. "Bir avuç işçiye" yenik düşmüştü. Şartlarımızı kabul etmiş, ayağımıza kadar gelmek zorunda kalmıştı. İşte bunları kendine yediremiyordu.

İşçi yığını patrona şöyle diyordu:

"Ya dört arkadaş işbaşı yapar, ya da eylemimiz sürer. Onların hepimiz adına konuşmalarını biz istedik, sözcü olarak biz seçtik. Şimdi onları safdışı bırakıp, hiçbir şey olmamış gibi gelip işbaşı yapıp çalışmayız."

Bu kararlı tutum karşısında patron, işçinin söylediklerini kabul etmekten başka birşey yapamayacağını anlamıştı. Evet, mücadelemiz başarıyla noktalanmıştı. Gerçi maddi kazanımlarımız yeterli olmamıştı. Yani bütün isteklerimizi tam olarak alamamıştık, fakat dört arkadaşımız da tekrar işbaşı yapmıştı.

Bu anlattığım küçük örnek, her gün yeni yeni işçi kesimlerinin mücadeleye nasıl gözlerini açtıklarını, mücadelenin nasıl yaygınlaştığını çok güzel gösteriyor. Benim örneğim yalnızca bir damladır. Fakat burjuvazi unutmasın, koca bir sel geliyor. Bu selin sonunda işçi sınıfı burjuvaziyi devrimle alaşağı edecek iktidara oturacaktır.

Her bir damlasıyla, yaşasın yaklaşan selimiz!

Fatma Yılmaz

İşçi sınıfı, elde ettiği kazanımları cebine koyup adım adım ilerliyor. Bugün gündemde:

Sendikal d m krasi-siyasal ylem

Sendikal demokrasi kavgası adım adım ilerliyor. Bu kavga sonuçta burjuvazinin karşısına daha güçlü çıkmayı getireceği için, son derece önemlidir. Öte yandan artık toplu siyasal savaşım kapıya dayandı. işçi sınıfını asıl örgütleyecek ve ilerletecek olan komünist partisidir.

İşçi sınıfının çok derin olan kavga isteği ve kararlılığı, bir süredir burjuvaziyle olan savaşımına tam yansımıyor. Bugün ülkenin her yanında yaygın grevler, protestolar, askerle, polisle çatışmalar, direnişler var ve bunların sayısı da gittikçe yükseliyor ama işçi sınıfında biriken öfke, kavga isteği ve kararlılığı bugün burjuvaziye karşı yürüttüğünün çok üstündedir.

Ama şimdi kavga asıl başka bir alanda, yine olumlu bir yönde yükseldi. Sendikal demokrasi kavgası adım adım ilerliyor. Bu kavga sonuçta burjuvazinin karşısına daha güçlü çıkmayı getireceği için, son derece önemlidir. Aynı zamanda da işçi sınıfının yoğun deneyim birikimini, olgunluk derecesini ve kazanma azmini gösteriyor.

İşçi sınıfı bu alanda sabırlı ama inatçı bir kavga yürütüyor. İşçi sınıfının şu sıralardaki görünümü, cephedeki savaşı sınırlamış, daha çok düşmanı oyalama taktik ve manevraları yapan, asıl enerjisini cephe gerisini düzenlemeye ve takviye etmeye harcamakta olan, büyük saldırılara ve öldürücü darbelere hazırlanan ordulara benziyor.

Cephe gerisinde neler oluyor?

Son günlerde, bazı sendikalarda seçilmiş şube yöneticilerini görevden almak ya da sendikadan ihraç etmek üzere disiplin işlemleri yürütülüyor. Tezkoop-İş genel merkezinin Tezkoop-İş 3 Nolu şube başkanı Aynur Karaaslan'ı ihraç istemiyle disiplin kuruluna vermesi buna bir örnektir. Sözde ilerici geçinen Otomobil-İş'te de aynen böyle girişimler var. Daha önce de başka sendikalarda benzer olaylar yaşandı.

Bu, tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesini çiğneyen, sendikal demokrasiye ters bir tutumdur. Şube yöneticileri, kendi şube kongrelerinde taban tarafından seçilmiş yöneticilerdir. Seçimle gelmiş bir şube yöneticisini, merkez keyfi bir biçimde görevden alırsa şube seçimlerinin bir anlamı kalmaz. Bunun sendikal demokrasiyle bir ilgisi olmaz.

Sonra, sendikaların temsilciler meclisi toplantılarında oylamalarla alınan kararların uygulanmaması da sendikal demokrasiye ters bir tutumdur. Eğer alınan kararlar uygulanmayacaksa, uygulanması için canla başla çalışılmayacaksa o toplantıların, kararlar için verilen oyların oylamadan başka ne anlamı var?

Sendika yöneticilerinin en büyük günahlarından biri de, işçilerin istemlerini, kavga kararlılıklarını dikkate almadan toplu sözleşme imzalamaları ya da grev bitirmeleridir. Böyle tutumlar, eskiden küsmelere, örgütsüzlüğe neden olurdu. Şimdi ise, örgütlenmede, şu ya da bu sendikacıya değil, kendine güven yaratıyor. Haklarını kazanmaya kararlı, bunun için zorlu bir kavgaya hazırlanan SEKA işçilerinden birinin söylediği şu sözler buna güzel bir örnektir.

"Seka şimdiye kadar grev görmedi. Ama böyle giderse görecek. Arkadaşlarla birlik, beraberlik içindeyiz. Kimseye güvenmiyoruz. Sendikamıza bile. Bize ancak bizden fayda var."

Bugün bunları söyleyen işçiler, yarın sendika kongrelerinde o yöneticilerden hesap sorarlar. Tutumlarını değiştirmezlerse de onları yönetimden uzaklaştırırlar.

İşçilerin kavga isteğine öncülük yapmayan, hatta, eyleme geçen işçileri yasalara uymaları için iknaya çalışan sendika yöneticileri de işçilerden hakettikleri protestoyu görüyorlar. İşçiler böyle durumlarda hem patronu, hem de sendikayı protesto ederek eylemlerini sürdürüyorlar.

Bütün bunların gösterdiği birşey var. İşçi sınıfı, sendikal demokrasiyi işleterek savaşımını daha ileri bir düzeye yükseltmek istiyor.

Sendikal demokrasinin işlemesi bir anda savaşımın düzeyini çok yükseltecektir. Çünkü demokrasinin işlemesi demek, işçi yığınlarının isteklerinin önündeki engellerin kalkması, dolu dizgin sınıf savaşımın hayata geçmesi demektir.

Dolu dizgin sınıf savaşımın yaklaşmakta oluşu, işçi sınıfının, aynı zamanda siyasal örgütlenme, parti ihtiyacını da tüm şiddetiyle, gündeme getiriyor. Artık toplu siyasal savaşım kapıya dayandı. Sayısı gittikçe artıyor olduğu halde grevlerin, grevdeki yüksek sayıda işçinin, her gün Anadolu'nun pek çok köşesinde yapılan eylemlerin artık haber sayılmaması da bundandır. İşçi sınıfı daha genel, toplu, siyasal eylem istiyor, buna gerek görüyor.

Sendikaların, işçi sınıfının isteklerini yerine getirebilmek için yapabilecekleri, yapmaları gereken daha çok şey vardır. Ancak sendikaların yapabileceklerinin de sınırı vardır. İşçi sınıfının savaşımını asıl örgütleyecek ve ilerletecek olan komünist partisidir. Sendikalara yol gösterecek, önünü açacak olan da odur.

Bazı fabrikalarda eylem komitesi vb. isimlerle çıkan örgütlenme örerileri, bir yanıyla sendikaların görevlerini tam yerine getiremediklerini anlatıyorsa, öteki yanıyla da sendikal örgütlenmenin nesnel yetersizliğini, siyasal örgütlenme ihtiyacını anlatıyor.

İleri işçiler siyasal örgütlenmeye geçmenin gerekliliğini görüyorlar. Sınıf partisini arıyor, buluyor, öteki işçileri partiye kazanmaya çalışıyorlar. Bu çaba daha da hızlanacaktır. İşçi sınıfının ihtiyacı partidir. Türkiye Komünist Partisi'nde safları sıklaştıralım! Kaybedecek zamanımız yoktur!

Zekiye Gülveren

Karabay neden yana olursa olsun

İşçiler Türk-İş'te birlikten yanadır

Birlik düşmanı eğilimlerin Türk-İş'ten parça kopararak ayrı konfederasyon kurma çırpınışları tabanlarından yükselen Türk-İş'te birlik savaşımına çarpıp dağılacaktır.

Laspetkim-İş sendikası genel başkanı Vahdettin Karabay'ın Temmuz 1988'de *İşçi Gündemi* dergisinde bir röportajı yayınlandı. Şubat 88'de de *Demokrat Arkadaş* dergisinde röportajı yayınlanmıştı. Her iki röportajda da Vahdettin Karabay işçi sınıfının Türk-İş'teki birliğine karşı çıkıyor.

Karabay, *İşçi Gündemi*'nde şöyle diyor:

"Son gelişmelerin de açıkça ortaya çıkardığı gibi, Türk-İş'in değişmesini, sınıf sendikacılığını savunan bir çizgiye oturmasını beklemek boşuna bir çabadır. Kaldı ki sorun Türk-İş yönetiminin değişmesi ile de sınırlı değildir. Bu yönden öncü işçiler işyeri düzeyinden başlayarak, işkolları ve giderek ülke düzeyinde mücadeleci sendikal örgütlenmeler yaratmak zorundadır."

Karabay, aynı düzeydeki görüşlerini *Demokrat Arkadaş*'ta da şöyle dile getirmişti:

"Laspetkim-İş sendikasının bugün örgütlü olduğu işkollarında 12 Eylül 1980 öncesinde DİSK'e bağlı sendikalar vardı. DİSK'in faliyetleri durdurulunca Türk-İş gibi uzlaşmacı politika izleyen bir yapıya dahil olmamız mümkün değildi.

"(...)

"Bugün bazımsız sendika olmanın pek çok dezavantajı vardır. Buna rağmen haklılığımıza inanıyoruz. İşçilerin ortak ve güçlü hareketini sağlamak için konfederasyon kurulması gerektiğine inanıyoruz. Bunun için DİSK davasının bitmesini bekliyoruz."

V. Karabay başından beri Türk-İş'te birliğe gerçekte sudan gerekçelerle karşı çıkmıştır. Karabay, Türk-İş'in gözümüzün önünde gerçekleşen değişimini inkar ediyor. Türk-İş yönetimi değişse bile Türk-İş değişmez diyerek, tabana güvensizliğini dile getiriyor. Yeni örgütlenmeler ve ayrı bir konferedasyon önererek düpedüz bölücülük yapıyor. DİSK'i savunurken, onun uzlaşmacı politika izlemediğini söylüyor. Oysa hele ki tam kapatılmadan önce DİSK bal gibi de uzlaşmacı politika izliyordu ama bu, Türk-İş'inkinden biraz daha sol kılıf altındaydı.

Bugün Türk-İş'te belli bir birlik sağlanmıştır. DİSK'in ezici çoğunluğu bugün Türk-İş'in içindedir. Hak-İş'in içine sıkışmış olan çoğu sağcı sendikacıyı bir yana bırakacak olursak, Türk-İş'in dışında kalan Otomobil-İş, Laspetkim-İş gibi birkaç ufak sendikanın yönetimi birlik konusunda karışıklık yaratmak için çaba harcıyorlar. Ama hayat bu ayrılıkçı sendika yöneticilerinin adım adım tükenişe gideceğini göstermektedir. Militan Netaş işçilerinin Otomobil-İş'e karşı tutumları bunun bir kanıtıdır.

Karabay, "Türk-İş'in değişmesini, sınıf sendikacılığını savunan bir çizgiye oturmasını *beklemek* boşuna bir çabadır" diyor. Sormak gerekir kendisine, niye bekleniyor öyleyse? Laspetkim-İş'in militan, özverili, savaşkan üyelerinin Türk-İş'e akıp, bu savaşımlarını orada bayraklaştırmalarına neden engel olunuyor?

Bunun tek nedeni tekkeci anlayıştır. Bu tekkeci yönetim gözünü açmış Türk-İş'in yapacağı hataları dikkatle izliyor. Hatayı yakalayınca da, birlik düşmanı baltasını indiriyor. "Bakın biz demiştik" diye başlıyor. Laspetkim-İş yönetimi, sendika üyelerinin sınıf sendikacılığına inancını sömürüyor. Bu inancın büyük bir potansiyel içinde güçlenmesinin yollarını tıkıyor.

V. Karabay kısacık röportajları içinde daha birçok çelişkiye düşüyor. "Bugün bağımsız sendika olmanın pek çok dezavantajı vardır" diyor. Pek çok dezavantajı değil, yalnızca dezavantajı vardır. Bu da hafif kalır. Bağımsız sendika olmanın bugün hiçbir avantajı ve yararı yoktur. Zararı ise sayılamayacak kadar çoktur.

Sınıfların kapıştığı bir Türkiye ortamında Laspetkim-İş yönetiminin hiçbir şansı yoktur. Sınıf savaşımı hedefi Türk-İş'te militan birlik olarak belirlemiştir. Birlik düşmanı eğilimlerin Türk-İş'ten parça kopararak ayrı konfederasyon kurma çırpınışları tabanlarından yükselen Türk-İş'te birlik savaşımına çarpıp dalganacaktır.

Sınıf sendikacılığı ilkesine sarılmış öncü işçiler de çok iyi biliyor ki hem kendi çıkarları hem de genel olarak sınıfın çıkarları militan bir sendikal birlikte yatmaktadır.

Türk-İş'te birleş, savaşımda devleş.

Mehmet Erenler

Burjuvazi işçilere ödenmesi gereken faizsiz kredi olarak kullanıyor

Ücretlerimiz haftalık ödensin!

Önce işgücünü alan, kullanan, onun yarattığı artık-değere el koyan kapitalist, bir de işçi ücretlerini ayda bir, hatta aylar sonra ödüyor. Sık sık rastlanan bazı durumlarda da hiç ödemiyor. Böylece, banka kredi faizlerinin yüzde 120 dolayında olduğu günümüzde, işçilerden kendisine *faizsiz kredi* sağlamış oluyor.

Geçenlerde Samsun Ticaret Odası başkanı Mehmet Çebi, işçi ve memur ücretlerinin "haftalık ödenmesini" önermiş. Çebi, işçi ve memurların dağa taşa borçlu olduğunu, esnafların "iflasın eşiğine" geldiğini ve "cumhuriyet tarihinde böylesine buhranlı günler yaşanmadığını" belirtmiş ve şöyle demiş:

"Stresli ve bunalımlı işçi ve memuru yaşamdan bıktıracak ortamdan ancak maaşların haftalık verilmesi kurtarabilir. Aksi halde kurtulması mümkün değildir."

Samsunlu sermayedarın derdi, işçi ve memurun değil, tehlikede olan rejimin "stresten" kurtulmasıdır. Bu sözler, burjuvazinin iliklerine kadar işlemiş olan *devrim korkusunun* yansımasından başka birşey değildir.

Katmerli vurgun

Burjuvanın biri "haftalık ücret" önerisi getiriyor ama bu, işçi sınıfı için uzun süredir önemli bir savaşım odağıdır.

Gazetemizin 11 Haziran 1984 tarihli 260. sayısında yayınlanan "ücretler haftalık ödenmelidir" başlıklı yazıda bu konuda görüşümüz şöyle anlatılıyordu:

"Kapitalistler, gerek ücretleri geç ödeyerek, gerekse çoğu yerde ücret borcu takarak asıl büyük vurgunu bu alanda da işçilerin sırtından vuruyorlar.

"...Toplu sözleşmelerde bu durum açığa çıkarılmalı, buna karşı istemler ileri sürülmelidir. Ücretler haftalık ödenmelidir. Bu kabul edilmezse, geçen zaman için tıkır tıkır faiz işlemelidir. Birikmiş ücret borçları da faiziyle geri ödenmelidir." (*İşçinin Sesi*, sayı:260, 11 Haziran 1984)

Haftalık ücret iş ve yaşam koşulları her geçen gün kapitalistlerce yoksulluk çizgisinin daha da altına doğru iteklenen işçi sınıfının, ücret düzeylerinin yükseltilmesi ve sözleşme sürelerinin kısaltılması savaşımıyla sıkı sıkıya bağlıdır.

Ücretlerin aylık, hatta birkaç ay geciktirilerek ödenmesi, işçi sınıfının içinde yaşadığı sefalet koşullarını daha da kötüleştiren etmenlerden biridir.

Önce işgücünü alan, kullanan, onun yarattığı artık-değere el koyan kapitalist, bir de işçi ücretlerini ayda bir, hatta aylar sonra ödüyor. Sık sık rastlanan bazı durumlarda da hiç ödemiyor. Böylece, banka kredi faizlerinin yüzde 120 dolayında olduğu günümüzde, işçilerden kendisine *faizsiz kredi* sağlamış oluyor.

Biz, hem ücretlerimizin haftalık hatta günlük ödenmesini istiyoruz, hem de yıllardır işverenlerin kasasında biriken işçi alacaklarını *faizleriyle birlikte* geri istiyoruz.

Petrol-İş'in *1987 Yıllığı*'nda yer alan, yalnızca 192 işyerinde 42 bin dolayında işçiyi kapsayan (ve bu alanda ciddi bilgi eksiklikleri olduğunu belirten) bir araştırmada, bu işyerlerinde birikmiş işçi alacaklarının 34 milyar lirayı aştığı vurgulanmaktadır. *(Petrol-İş 1987 Yıllığı,* s.299-301)

Üstelik, bu miktar, enflasyon ya da faiz hesabı yapılmadan ortaya çıkan, kağıt üstünde görünen bir kısım işçi alacağıdır. Bu alacağın şu anki gerçek değeri 34 milyarın çok üstünde olduğu gibi, toplam işçi alacakları bilinenin çok çok üstündedir.

Ücretlerin haftalık ödenmesi konusu öne çıkarılmalı, birikmiş işçi alacakları, faizleriyle birlikte topluca geri alınmalıdır. Bu konu tüm işkollarında, tüm sendikaların eşgüdümlü çabasıyla dile getirildiğinde, ücretlerin haftalık ödenmesi istemi militan savaşımın içinde yükseltildiğinde, kapitalistlerin koparacakları yaygarayı daha şimdiden duyar gibi oluyoruz.

Tek yol devrim

Kapitalistler, kredilerin ne kadar pahalılaştığından, bankalar karşısında nasıl sıkıştıklarından dem vuracaklar, hatta Ercan Holding gibi devlerin nasıl iflasa sürüklendiğini örnek gösterecekler. İşçi istemlerinin karşılanmaması için gerekçe üstüne gerekçe çıkaracaklardır.

Ama tam da bu nedenle, kapitalistlerin "sıkıntı"larının *işçinin omzuna yüklenmemesi için*, istemlerimizi yükseltiyoruz. Sırtımızdan vurgun üstüne vurgun yapan kapitalist sınıfın ağlaşması bizi hiç bağlamıyor. Onlara merhamet duymuyoruz. Alacaklarımızı kuruşu kuruşuna istiyoruz. Söke söke de alacağız.

Petrol-İş sendikasının *1987 Yıllığı*'nda yer alan veriler, partimizin, artık-değer oranının ve artık-değer yığınının olağanüstü yüksek boyutlara ulaştığına, gerçek ücretlerin 1963 yılının çok çok gerisine düştüğüne, ücretlerin niteliksiz işgücünün değerine (asgari ücret düzeyine) yakınlaşmak ne söz, tersine, her geçen gün ondan daha da *uzaklaştığına* ilişkin saptamalarını doğruluyor. (Bakınız: "Türkiye İşçi Sınıfının İş ve Yaşam Koşulları ve Devrimci Süreç", *İşçinin Sesi*, Sayı:319,320,321,31 Aralık 1986-28 Ocak 1987, Çek--Al'lar)

1987 Yıllığı, 1987 yılı itibarıyla gerçek ücretlerin, 1963 düzeyinin yarısına indiğini ortaya koyuyor. Kısacası, işçi sınıfının göreceli ve mutlak yoksullaşması hızlanarak sürüyor.

Kalıcılaştırılmamış hakların hiçbir güvencesi yoktur. O halde sorun, bir yandan ücretlerin haftalık ödenmesi, işçi alacaklarının faiziyle birlikte geri alınması vb. için savaşımı yükseltirken, aynı zamanda bu savaşımı, hakların kalıcılaştırıldığı bir düzen için verilen savaşıma bağlamak, ekonomik-demokratik haklar kavgasını devrim kavgasına büyütmektir.

Salih Can

Öğrenci hareketi, önündeki engelleri aşa aşa gelişiyor

Mücadel gelişiyor v g liştiriyor

Bugün öğrenci hareketinde bazı öğrenci dernekleri yeterli sayıda öğrenciyi üye yapamıyorlar, yeterli temsil sağlayamıyorlar, bu doğrudur. Ancak bunun nedeni, o derneklerin eylem yapması değil, aksine yapmamasıdır.

Öğrenci gençliğin akademik-demokratik mücadelesi her geçen gün daha da yükseliyor. Gerici eğitime karşı, YÖK'ün yıkılması için yükseltilen mücadelede militan eylemler düzenleniyor. Eylemler burjuva legalitesini aşarak, öğrenci gençliğinin bileğinin hakkıyla gerçekleştiriliyor.

Madem 74 kişi, neden bu kadar korkuyorsunuz?

İşçi sınıfının demokrasi kavgasından, öğrenci gençlik hızla etkileniyor ve eylemlerini sokağa taşırıyor. Burjuvazi bu yükselişten korkuyor. Bu nedenle çeşitli manevralar yapıyor. Bir yandan YÖK'e olan öfkeyi hafifletebilmek için yeni öğrenim yasaları hazırlıyor, öte yandan öğrencilere tehditler savuruyor.

Dizi dizi açıklamalarla, toplantılarla, öğrenci eylemlerini düzenleyenlerin sadece 74 kişi(!) olduğu, derneklerin yeterli öğrenci yığınını temsil etmedikleri, derneklerin kapatılacağı söyleniyor. Ama bunlar da sökmüyor. Öğrenciler burjuvazinin boş tehditlerine karşı seslerini yükseltince, aynı yetkililer tükürdüklerini yalayıp "sözlerimiz yanlış anlaşıldı" diyorlar.

Burjuvazi korkusunda haklıdır ama söylediklerinde de utanmaz bir yalancıdır. Eğer eylemleri düzenleyen öğrenciler sadece 74 kişi ise bu telaş. bu korku neden? Diyelim, ki 74 kişi herşeyi düzenliyor, o zaman burjuvazinin hali daha da beterdir. Yarın sayı arttıkça kaçacak delik arasınlar kendilerine.

Yığınsallaşma için de militan eylem gerek

Özerk-demokratik üniversite mücadelesi yükselirken, öğrenciler önemli dersler de çıkarmaktadırlar. Bu derslerin en önemlilerinden biri, militan eylem biçimlerinin hayata geçirilmesidir. Militan eylemler öğrenci gençlik örgütlenmesinin yığınsallaşmasını da yükseltmektedir.

Son rektörlük binasının işgali öğrenciler arasında olumlu karşılanmış, katılım ve dayanışma yüksek olmuştur. Burjuva yasalarını aşan, liberalizme, pasifizme taviz vermeyen eylemler, öğrenci gençliğin geniş katılımını sağlamaktadır. Burjuvazinin korktuğu nokta tam da budur. Pasifistlerin mümkün olduğu kadar dar bir çerçevede tutmaya çalıştıkları mücadele, militan eylemlerle, yığınsal katılımla gerçekleştirildiğinde burjuvazinin uykularını daha da çok kaçırmaktadır.

Bugün öğrenci hareketinde bazı öğrenci dernekleri yeterli sayıda öğrenciyi üye yapamıyorlar, yeterli temsil sağlayamıyorlar, bu doğrudur. Ancak bunun nedeni, o derneklerin eylem yapması değil, aksine yapmamasıdır. Bu derneklerin bir kısmında yönetimdekilerin pasifist, liberal çözüm önerilerine bel bağlamalarıdır. Yığınsallaşmamanın sorumluları da bu yöneticilerdir. Militan eylemlere bu kadar çok sayıda öğrenci katılırken, aynı yerdeki derneğe üye sayısının neden bu kadar az olduğunun cevabını öğrencilere vermek zorunda olanlar da onlardır. Devrimci öğrenciler yürüyecekleri yolun, işçi sınıfının devrimci yolu olduğunu biliyorlar.

Örgütlerimize sahip çıkalım

Öğrenci gençliğin mücadelesinden çıkan bir başka ders de, artık merkezi örgütlenmenin gün geçmeden hayata geçirilmesi gerektiğidir. Uzun bir süredir bu konuda girişimler olmuş, ülke çapında toplantılar düzenlenmiştir. Ancak sonuç alınamamıştır. Ülke çapında, merkezi olarak örgütlenmiş, merkezi yayın organına sahip, geniş katılımlı bir birliğin oluşturulması acil bir gerekliliktir. Gerici eğitim sistemine karşı en doğru mücadele, merkezi olarak, tek bir yumruk halinde verilir.

Merkezi örgütlenme aynı zamanda bazı derneklerde yönetimi elinde bulunduran pasifist, liberal anlayışları da ayıklayacaktır.

Öğrenci hareketinde bir yanlış da, yönetimi pasifist olan derneklere karşı alınan tutumdur. Derneklerin yönetimini elinde tutan, bir türlü kongreye gitmeyen gurupçu anlayışlara karşı o okuldaki demokrat, devrimci arkadaşlar kayıtsız kalıyorlar. Dernek çalışmalarına katılmayarak, derneğe üye olmayarak "protesto" ediyorlar. Onların yanlışa gösterdiği bu tepki de yanlıştır.

Öğrenci dernekleri kimsenin malı değildir. Öğrencilerin örgütüdür. Derneklerimize sahip çıkmalı, üye olmalı, üye yapmalıyız. Genel kurulun toplanmasını sağlamalıyız. Militan eylemleri savunan devrimci öğrencilerin yönetime gelmesini sağlamalıyız. Demokratik yığın örgütlerinde mücadele budur.

KGÖ acil bir ihtiyaçtır

Öğrenci gençliğin mücadelesinden çıkan bir başka ders de, mücadelenin işçi sınıfının eylemleriyle paralel olarak yapılmasıdır. Demokratik sorunlarımızın çözümü yolunda verdiğimiz mücadelenin biricik garantisi, işçi sınıfının demokrasi ve devrim kavgasıdır. Üniversitelerin, okulların tepelerine şu kızıl şiarı övünçle dikelim: "Gençliğin yolu işçi sınıfının devrimci yoludur."

Öğrencilerin özerk-demokratik üniversite kavgasının işçi sınıfının devrimci demokrasi kavgasıyla aynı kanala akıtılması için komünist gençlik örgütlenmesine ihtiyaç vardır. Öğrencilerin haklı mücadelesinde, bilgiyle donanmış, inaçlı, yiğit, parti üyesi öncü komünistler yetiştirmek için komünist gençlik örgütlenmesine ihtiyaç vardır. Partimiz bu ihtiyacı gidermeyi gündemine almıştır.

Komünist Gençlik Örgütlenmesi (KGÖ) illegal çalışacaktır. Tam da bu nedenle özgür çalışacaktır. Eylemlerini ve propagandasını burjuva legalitesine hapsetmeden yürütecek, yığınların gönlünü özgür propagandayla kazanacaktır.

KGÖ legal olanaklardan sonuna kadar yararlanacak, yeni legal alanlar yaratacaktır. Gizliliğini bir gün olsun elden düşürmeden, bulunduğu her yerde, her öğrenci derneğinde aktif çalışacak ve öğrenci gençliğin çıkarlarını en önde savunacaktır.

KGÖ işçi sınıfının devrimci yolundan yürüyen, militan eylemlerin savunucusu olacaktır.

KGÖ işçi sınıfının öncü müfrezesi Türkiye Komünist Partisi'nin öğrenci gençlik arasındaki örgütlenmesi, öğrencilerin komünist örgütü olacaktır.

Öğrenci gençliğin haklı mücadelesi KGÖ ile daha da yükselecektir.

Haydi!.. Komünist Gençlik Örgütü'nü inşa edelim.

Okullara KGÖ bayrağını dikelim...

Kemal Fırat

İran-Irak savaşında sonun başlangıcı mı?

İran-Irak savaşının sona ermesi, emperyalistlerin umduğu gibi statükoyu güçlendirmeyecektir. Tersine, sınıf çelişkilerini, yeni bir çerçevede yeniden azdıracak, Kürt halkının savaşımını Türkiye işçi sınıfının savaşımıyla biraz daha bütünleştirecektir.

1980 Eylül'ünden bu yana süren ve 1 milyonu aşkın insanın ölümüyle sonuçlanan İran-Irak savaşında bazı yeni gelişmeler var. İran, 18 Temmuz'da Birleşmiş Milletler'in birkaç yıl önce aldığı ve savaşan tarafların ateşkese gitmelerini öngören 598 no'lu kararını, kayıtsız koşulsuz kabul ettiğini açıkladı.

Emperyalist dünya ve gözünü iyice bölgeye dikmiş olan Türkiye burjuvazisi, bu açıklamayı ilginç bir "sükunetle" karşıladı. Gerçekten de, İran'ın yeni tutumu pek de "sürpriz" sayılmaz.

İran, son aylarda Şatt-ül Arab cephesinde önemli yenilgilere uğradı. İşgali altındaki Fao yarımadasından, Mecnun adalarından çekilmek zorunda kaldı. Güney Kürdistan'da Kürt peşmergelerle birlikte giriştiği harekat ise, Irak'ın yoğun zehirli gaz kullanımı, Türkiye'nin tutum alması, vb. nedenlerle sekteye uğradı. Irak'ta üslenen Halkın Mücahitleri örgütünün silahlı birliklerinin, Irak ordusunun desteğinde, cepheyi yararak Iran içlerine girmesi, bunların üstüne tuz biber ekti.

Bu arada, Basra körfezindeki ABD donanması, zaten uluslararası silah piyasasından silah ve cephane elde etmekte sıkıntı çeken İran'ı "cezalandırmaya" yönelik çeşitli eylemlere girişti. Bir de sivil uçağı düşürdü.

İran'da, ekonominin kötüleşmesi, askersel yenilgiler, birçok kent ve kasabada, yaşam koşullarının gitgide kötüleşmesine yerel ayaklanma girişimleriyle tepki gösteren halkla İran ordusu ve *pasdarlar* arasında ciddi çatışmalar doğurdu. Bu ortamda yapılan genel seçimlerde, "ılımlı" olarak bilinen meclis başkanı Rafsancani ve yandaşları, mecliste çoğunluğu elde ettiler. "Ateşkes" kararının kabulü, bundan sonra geldi.

Emperyalistler statükoyu güçlendirme derdindeler!

İran "ateşkes kararı"na uymayı kabul etti ama, Irak'la doğrudan görüşmeye yanaşmaması nedeniyle henüz bu yönde somut bir adım atılmış değil. Tersine, İran ordusunun cephede çökmekte oluşunu fırsat bilen Irak birlikleri, karadan ve havadan saldırılara hız verdiler. Irak uçakları İran'da bir nükleer santrali bombaladı. Irak ordusunun desteğindeki Halkın Mücahitleri'nin "İran Ulusal Kurtuluş Ordusu" çeşitli sınır kentlerine saldırılarını artırdı. İran ise, körfezde tankerlere saldırmaya devam ediyor.

Ancak, herşeye rağmen geçen yıla, hatta birkaç ay öncesine göre, savaşın hızından epey şey yitirdiği söylenebilir. Emperyalist ülkelerin çoğunun, "ateşkes", "İran halkının kabul edip yaşayabileceği bir barış(!)" için çoktan paçalarını sıvamış olmaları, savaşın yeni bir döneme girmekte olduğu izlenimini veriyor.

Emperyalistler, uzunca bir süre, savaşın sürmesinde yarar gördüler. Bir yandan İran'a (İrangate olayıyla açığa çıktığı üzere) silah ve cephane satarken, bir yandan da Irak'a roket, uçak vb. yardımını esirgemediler. Şimdi, başta ABD olmak üzere çeşitli Batı ülkeleri ve emperyalistleşemediği için neredeyse saçını yolan ve gözünü Ortadoğu'dan ayırmayan Türkiye burjuvazisi, "ateşkes" ve "barış"la birlikte "yaraları sarmaya hazır olduklarını" açıklıyorlar.

Bir zamanlar, İran'ı 1 no'lu terörist ülke ilan eden ABD, Kissinger'in ağzından İran'a düşman olmadığını açıklıyor. Öneri üstüne öneri getiriyor. ABD'nin bölgedeki askeri varlığının bir nedeninin Sovyetler'in çevrede etkinlik kurma çabasını önlemek olduğunu yazan Kissinger şöyle diyor:

"Aslında dünyada, İran ve ABD kadar, münakaşa edeceği az şey ve uyuşur çıkarları çok olan, az sayıda ülke vardır..

"Amerika'nın İran'la giderilmesi mümkün olmayan bir düşmanlık içinde olduğu izlenimini yaratmak için hiçbir nedeni olmadığı gibi, Irak'ın zaferi için çalıştığı izlenimini vermeye daha az nedeni vardır..." (*Newsweek*, 18 Temmuz 1988)

Kissinger, ABD'nin önerileri dikkate alınırsa yani her iki ülke kendi sınırları ötesindeki harekatlara, gemilere saldırıya, saldırgan tutuma son verirse, ABD-İran ilişkilerinin sürekli iyileştirilmesi amacıyla girişimde bulunabileceğini de duyuruyor.

Türkiye Ortadoğu'nun "leş kargası"dır

İran-Irak savaşının sona erme olasılığı karşısında Türkiye burjuvazisinin takındığı tutum ilginçtir.

Türkiye, İran ve Irak pazarlarından pay kapma amacıyla daha şimdiden şiddetlenen uluslararası rekabette, atların tepişmesinde arada ezilmemeye çabalayan bir köpek durumundadır.

"Davos ruhu"nu yükseltip, geçici olarak Batı'daki sınırlarını güvenceye alma girşiminde bulunan Türkiye, güneydoğu sınırlarına yığdığı askeri birliklerle, "icabında" askersel "çözüm yollarını" zorlayacağını hem İran'a hem de Irak'a duyurmuştur.

Ekonomik alanda ise, "her iki ülke için adil ve şerefli çözüm"den(!) yana ve "yaraları sarmaya hazır" olan finans-kapitalin "ilaçları"(!) hazırdır. *Milliyet* bu "ilaçları" şöyle sıralamış:

"1. Türk firmaları en az 2 milyar dolarlık yeni iş alabilirler.

"2. Bölgeye yaklaşık 100 bin işçi gönderebiliriz.

"3. Irak pazarına tıkanmış olan ihracat yeniden açılır ve yörüngesine oturur.

"4. Bölgede yeniden huzurun sağlanması Barış Suyu Proje'sini başlatır.

"5. İnsan gücüne ihtiyaç duyan bölgede fabrikaların yönetimini üstlenebiliriz.

"6. İran ve Katar'da gaz ile petrol boru hattı projeleri başlatılabilir." (*Milliyet*, 20 Temmuz 1988)

Fazla açıklamaya gerek yok. Bu öneriler, İran ve Irak'ın değil, Türkiye burjuvazisinin yaralarını sarmaya yöneliktir. Bunlar, bölgede alt-emperyalist olma yarasının "ilacı" olarak düşünülüyor.

"Barış" tehlikeleri ve olanakları artıracaktır!

İran-Irak savaşında beliren yeni "ateşkes", hatta "barış"(!) eğilimi, emperyalizmin bazı niyetlerini berraklaştırır ve sergilerken, bazı olası tehlikeli gelişmeleri de haber veriyor.

Emperyalist ülkeler, yeni durumdan - Afganistan'da devrimin Sovyetlerce feda edilmiş, G. Afrika devriminin rafa kaldırılmış, Nikaragua'nın kaderine terkedilmiş olması, Filistin davasının önünün ise emperyalist "güvence" altında bir Filistin "devleti"(!) ile tıkanması çabalarına hız verilmesi gibi gelişmelerden yararlanarak - bölgede statükoyu güçlendirmede, kendi etkinlik ve varlıklarını artırmada yararlanmak istiyorlar.

Öte yandan, savaşın yavaşlamasıyla birlikte, Kürt halkına yönelik sömürgeci saldırının üç ülkede de hızlanması çok ciddi bir olasılıktır. Irak'ta Baas rejimi, İran'da mollalar rejimi ve Türkiye'de sömürgeci burjuvazi kendi sınırlarında Kürt halkını "yola getirmek"(!) üzere çabalarını yoğunlaştıracaktır.

Bu çok tehlikeli olasılığa karşı, Kürt halkının bölgede en güçlü yandaşlarından biri Türkiye işçi sınıfıdır. Bu da, Kürt ulusal hareketiyle Türkiye devriminin yazgısının ne denli birbirine bağlı olduğunu yeniden doğrulamaktadır. Tehlikeler artıyor, ama, Gorbaçof'ların, emperyalist dünyanın tüm "plan"larına rağmen, Türkiye işçi sınıfıyla Kürt halkının omuz omuza devrimi gerçekleştirme olasılığı da *artıyor.*

Ayrıca, İran-Irak savaşında yeni eğilimlerin belirmesi, hem İran'da hem de Irak'ta sınıf savaşının yeniden yükselmekte olduğunun da göstergesidir.

İran-Irak egemen sınıfları, sekiz yıl boyunca, Basra körfezi'nde alt-emperyalist güç ve bölgenin hegemonu olmanın kavgasını verdiler. "Sınır çatışması" gibi bir gerekçenin ardına sığındıkları bu emperyalist yerel savaşta, 1 milyonu aşkın işçi ve emekçinin ölümünü hazırladılar.

Şimdi hem İran, hem Irak halkı dönüp dolaşıp aynı sınırlarda sona ereceğe benzeyen, ne "Saddam Hüseyin'i cezalandırma", ne de "yitirilen Arap topraklarını geri alma" gibi hedeflere(!) ulaşmayan, ama milyonlarca insana yoksulluk, yıkım ve tarifi imkansız toplumsal acılar getiren bu savaşın hesabını soracaktır.

Onlar, "sekiz yıl önce başladığımız yere döndük, o halde, bu savaş niçin çıktı?", "neden milyonla insan öldü, yüzbinlerce insan sakat ya da hasta, neden milyonlarca öksüz ve yetim yaratıldı?" sorularının yanıtını isteyecektir. İran ve Irak'ta sınıf savaşımı, halklarını zehirleyen milliyetçilik ve dinsel düşünce bulutunu aralayarak hızla yükseltecektir!

Daha şimdiden, Sovyet askerlerinin çekilmesiyle birlikte Afgan gerillaları arasında çelişkilerin artmakta olması, bölgedeki bütün ülkelerde sınıf savaşımının önü alınmaz bir şekilde yükseleceğini gösteriyor.

İran-Irak savaşının sona ermesi, emperyalistlerin umduğu gibi statükoyu güçlendirmeyecektir. Tersine, sınıf çelişkilerini, yeni bir çerçevede yeniden azdıracak, Kürt halkının savaşımını Türkiye işçi sınıfının savaşımıyla biraz daha bütünleştirecektir.

Haluk Moralı